

Sverigekontakt

En tidning för all världens svensktalande | Nr 1 • mars 2009

**MÄLARDALENS HÖGSKOLA
ESKILSTUNA VÄSTERÅS**

**BLI PROFFS PÅ
SPRÅK OCH
KOMMUNIKATION**

Vill du...

- jobba med information, textgranskning eller översättning
- få en unik utbildning framtagen i samarbete med näringslivet
- fördjupa dig i svenska, engelska och ytterligare ett språk eller litteraturvetenskap
- få praktisk språkträning utomlands

Då är kandidatprogrammet kommunikation och språk något för dig!

www.mdh.se/utbildning/program/20092-41802

Sök före 15 april

Välkomna att beställa boken!
(ISBN 978-91-974907-4-0)
Den kostar 200 SEK + porto

Birger Sjöberg-sällskapet
Box 115 462 22 Vänersborg
e-post: benkt.kaage@telia.com
www.birger.sjoberg.just.nu

Nu har den kommit, boken som låter Frida visa sig i ny språkdräkt. Av de sammanlagt 48 visorna i Fridas Bok I och II finns 23 st översatta till engelska, tyska och danska. Dessutom finns "Den första gång jag såg dig" i norska, finska och spanska versioner. Sammanlagt 14 översättningar av denna så älskade sång går att jämföra i boken, sju av dem är engelska. Lingvisten och englandskännaren Kiki Lindell har bidragit med en betraktelse över de sju engelska översättningarna.

Men det är sången och musiken som tar upp det mesta utrymmet. Noter finns med, liksom svenska originaltexten. 23 Fridavisor har nu chans att framföras i främmande land. Eller bara studeras för den som finner nöje i att jämföra hur olika översättare sökt hitta fram till Birger Sjöbergs milda ironi och precisa målande av stämningar.

Svensk Bed & Breakfast i Auckland, Nya Zeeland

Så mycket längre bort i världen än till vår antipod Nya Zeeland kan man inte komma, men den storslagna naturen, det milda klimatet (varken så torrt eller hett som i Australien), och den överväldigande vardagsvänligheten och hjälpsamheten är värda den långa resan. Nu kan skandinaver dessutom ta in på ett Bed and Breakfast där de lätt känner sig hemma. Det svenska värdparet har lång erfarenhet av Nya Zeeland och är vana researrangörer. Under sammanlagt elva år i två omgångar basade Ingvor och Ivo Holmqvist för den skandinaviska avdelningen på Aucklands universitet, tills den – mot bättre vetande, kan tyckas – lades ner 2001. Nu driver de sedan en tid tillbaka Scandinavian Light Bed and Breakfast i det gröna och miljömedvetna Laingholm i sydvästra Auckland, nära naturreservatet Waitakere Ranges och de vilda stränderna i Piha, kända från filmen Pianot. Huset är originellt liksom färgerna: provençalskt orange mot british racing green, simbassängen stor (vattnet håller 25 grader nu i februari), utsikten i tre väderstreck vidunderlig. Grönskan är kompakt, fågellivet rikt, luften fjärran innerstadens avgaser. Och om det skulle råka regna: förrådet av svenska filmer är stort, och de skandinaviska böckerna många. Your Home Away from Home!

Bilder och mer information på
hemsidan www.scandinavianlight.co.nz

Välkomna!

Sverigekontakt

utges av

Riksföreningen Sverigekontakt

*

Riksföreningen Sverigekontakt har medlemmar över hela världen som talar svenska och är intresserade av Sverige, svenskt språk och svensk kultur. Föreningen är en ideell organisation med ursprungligt ändamål att hjälpa svenskar och svenskättlingar i utlandet att bevara kontakten med det gamla landet. Numera är verksamheten framför allt inriktad på att främja det svenska språket i världen.

Redaktör och

ansvarig utgivare: Lars Björkman

Layout: Anette Hermansson

Tryck: CELA Grafiska 2009

Foto: Lars Björkman där ej annat anges

ISSN 0346-2439

Riksföreningen Sverigekontakt
Box 53066
SE-400 14 Göteborg
Tel. 031-81 86 50
Fax 031-20 99 02
info@sverigekontakt.se

Besöksadress: Dicksonsgatan 6

Postgiro: 4 05 80 - 3
Bankgiro: 420-5670

Sverigekontakt 1/2009
96:e årgången
Lösnummerpris 15:00 kronor.
För ej beställda manus ansvaras ej.

www.sverigekontakt.se

Omslag: STF Saltoluokta.

Foto (beskuret): Mats Almlöf

Från Dicksonsgatan

ETT NYTT ÅR HAR BÖRJAT. Jubileumsåret är över och föreningen går in i sitt andra århundrade. Innan vi riktar blickarna framåt vill vi varmt tacka dem som bidrog till att det blev ett så lyckat 100-årsjubileum. Vi tackar alla som hedrade föreningen genom att på olika sätt delta under den tre dagar långa jubileumsfesten 28–30 november, för bidragen till Jubileumsfonden som nu uppgår till drygt 151 000 kronor och för alla de gåvor som många organisationer, föreningar och enskilda överlämnade till Riksföreningen. Vi har fått många bevis, i annan form, från när och fjärran på uppskattning av vår verksamhet. Man förstår att det genom åren är många som på olika sätt haft kontakt med föreningen och som fått berikande minnen med sig.

När vi nu är inne i verksamhetsåret 2009 så är vi medvetna om att våra aktiviteter måste anpassas till det bistrare ekonomiska klimat som råder för närvarande. Våra resurser är begränsade i år och då får vi dra ner på de utgifter vi kan. Vi skall genomföra våra projekt som vi normalt gör men måste dra ner på omfattningen tills vidare och när villkoren sedan förbättras så sätter vi igång igen med full fart.

Vi är med denna bakgrund särskilt tack-samma att vi, för andra året i rad, fått ett generöst bidrag från Oscar Ekmans stiftelse. Denna gång är det åtta större och mindre projekt som vi skall genomföra under 2009. Den, sedan länge, planerade nätverkskonferensen för de svenska utlandsskolorna i Afrika kunde därför hållas i Nairobi under tre dagar i slutet av februari. Det är svårt för skolorna där att få del av och diskutera nyheter inom skolvärlden, att få fortbildning och att träffas för att tala om gemensamma villkor och idéer för skolarbetet. Skolorna i Sverige och övriga Europa är mer gynnade och vi tyckte därför att det var mycket roligt att denna konferens kunde ordnas i samarbete med den svenska skolan i Nairobi. 18 deltagare från de tre utlandsskolorna i Addis Abeba, Maputo och Nairobi och fem föreläsare från Sverige träffades och arrangemanget var mycket uppskattat.

I år kommer årsmötet att äga rum i Göteborg. Detta skall ju vara regeln men vi har gjort trevliga undantag när vi förra året var på Hanaholmen utanför Helsingfors och året innan i Malmö. Vi har nu fått tillgång till Chalmerska huset för själva årsmötet. Där var vi också 2006 och kunde njuta av den vackra miljön. Middagen blir på Ritz som ligger vid kanalen och genom vars stora fönster vi skall kunna se den försommargröna Trädgårdsföreningen. Söndagens utflykt går österut som omväxling till alla kustnära besök man normalt gör från Göteborg. Vi tänkte besöka den vackra bygden som Birgit Sparre skrivit om i sin välkända romansvit Gårdarna runt sjön. Vi får guidning runt om i bygden och naturligtvis besöker vi Torpa Stenhus från 1400-talet som bl.a. är känt genom att den 56-åriga Gustav Vasa där hämtade sin tredje fru, den 17-åriga Katarina Stenbock. Vi hoppas på stort deltagande. Mer praktisk information runt årsmötet finns på nästa sida.

Flera medlemmar har hört av sig och undrat om det blir någon medlemsresa i år. Ja, det blir det, kan jag svara nu. Det blir en resa i september med betoning på emigrationen från Europa till USA med besök vid de viktiga hamnarna i Hamburg och Bremen. Dessutom blir det, originellt nog, ett besök i Lützen under en månad när man inte behöver huttra och famla sig fram i dimma som ofta är fallet den 6 november. Slagfältsarkeologi står på programmet som man kan studera närmare längre fram i tidningen.

Nu är det ljust på morgnarna och man kan höra fåglar sjunga tidigt utanför fönstret. Inte en snöfläck finns i Göteborg. Kanske får vi lite snö i mars, som förra året när krokusarna börjat slå ut och sedan fick stå upp till midjan i snö ett tag, men snart tar den mörka vintern slut. Låt oss hoppas att en härligt varm och solig vår snart är här igen.

*Lars Björkman
generalsekreterare*

Årsmöte 2009 i Göteborg

Riksföreningen Sverigekontakt hälsar sina medlemmar välkomna till årsmöte i Göteborg lördagen den 13 juni.

Göteborg

Vi hoppas att Göteborg kommer att visa sig i sin finaste försommarskrud och att ni tar tillfället i akt att både före och efter årsmötet njuta av centrum eller av en tur till Trädgårdsföreningen som ligger mitt emot Ritz.

Årsmöte lördagen den 13 juni kl 15.00
Årsmötet kommer liksom 2006 att hållas i Chalmersska huset på Södra Hamngatan 11.

Årsmötet börjar kl 15.00 och på dagordningen står följande frågor:

- Upprop av röstberättigade ombud och fastställande av föredragningslistan
- Behandling av inkomna motioner
- Överstyrelsens verksamhetsberättelse, föreningens bokslut och revisorernas utlåtande
- Frågan om ansvarsfrihet för styrelsen
- Val av ledamöter och suppleanter i överstyrelsen
- Val av revisorer och revisorssuppleanter
- Val av valberedning
- Utlandsmedlemmarnas punkt

Årsmötesmiddagen (www.ritzgbg.se)
Middagen intas på Ritz (gamla Kontoristföreningen), Bastionsplatsen 2. Vi börjar kl 19.00 med ett glas Champagne i Zappa bar. Därefter serveras en 3-rättersmeny inklusive dryck och kaffe i Utsikten. Pris 550,-/person.

Utflykt söndagen den 14 juni "Gårdarna runt sjön Åsunden"

Ulricehamn är en pittoresk sjöstad med medeltida anor, natursköna omgivningar, historiskt intressanta besöksmål och vackra herrgårdsmiljöer som har lockat och fascinerat besökare i hundratals år. I Ulricehamnsbygden möts natur, kultur och historia.

Trakten med Gårdarna Runt Sjön gjordes känd genom författarinnan Birgit Th Sparres romaner. De flesta av hennes böcker om livet runt sjön författades på Åsundsholm, Sparres hem under många år.

Vi vill ge ett smakprov på detta genom att vi på söndagen den 14 juni samlas utanför Grand Hotel Opera i Göteborg kl 08.50 för en traditionell kulturell utflykt. Vi åker buss till Ulricehamn och tas emot av en kunnig guide som tar oss till Torpa stenhus som är ett välbevarat medeltida fäste med en spännande historia. Torpa stenhus är också ett av våra bäst bevara-

Torpa stenhus.

de herresäten från renässansen med anor ända från medeltiden. Den äldsta delen av byggnaden är från 1400-talet men stenhuset som vi möter det idag präglas mer av 1500-talet. Sommartid pågår välbesökta utställningar i kungssalen. I den gamla köttboden säljs konstantverk från trakten.

Vi far vidare till Majblommegården i Tvärred där vi har sjön Åsunden alldeles utanför knuten och en behaglig avsaknad av störande trafikljud. I matsalen kommer vi att serveras god mat i form av tjälknöl på nötkött och hemlagad potatissallad samt kaffe och kaka.

Totalpris för utflykten inklusive lunch är 350,-/person.

Därefter styr vi kosan mot Göteborg och beräknas vara vid Centralstationen vid 16-tiden.

Grand Hotel Opera

(www.grandhoteloopera.se)

Vi har inför årsmötet bokat upp ett antal budgetrum på Hotel Opera från fredagen den 12 juni – söndagen den 14 juni. Hotellet är som många vet sedan vårt jubileum beläget några hundra meter från Centralstationen, där även flygbussarna från Landvetter stannar.

Ni bokar själva senast den 25 maj på telefon 031-80 50 80. Ange bokningskod G49645.

Priset för dubbelrum är 986,-/natt och enkelrum 676,-/natt inklusive frukost och moms. Betalas av var och en till hotellet vid avresa.

Information

Önskas ytterligare information angående de praktiska arrangemangen kontakta Sonia Linusson tel 031-81 86 52 alt sonia.linusson@sverigekontakt.se. Kostnader för middag och utflykt betalas till Riksföreningen Sverigekontakts postgiro 40880-2 eller bankgiro 420-5670 senast den 15 maj.

Valärenden

Valärenden inför årsmötet anmäls till valberedningen c/o Ingrid Ansebo, Rydholmsholmsgratan 38, 418 73 GÖTEBORG, tel 031-54 13 69

Anmälningsblankett

Insänds till Riksföreningen Sverigekontakt, Box 53066, 400 14 Göteborg senast den 15 maj.

Namn .....

Adress .....

Postadress ..... Tel .....

E-postadress .....

Deltar i årsmötet ..... antal personer

Deltar vid årsmötesmiddagen ..... antal personer

Deltar i söndagens bussutflykt ..... antal personer

Överstyrelsens årsberättelse för 2008

Årsmötet 2008 hölls på Hanaholmen utanför Helsingfors, lördagen den 17 maj. Vår Helsing-forsförening hade på ett utmärkt sätt planerat både årsmötet och alla kringarrangemang. I års-mötet deltog ett 40-tal medlemmar.

Överstyrelsens verksamhetsberättelse diskuterades, bokslutet godkändes och ansvarsfrihet beviljades. Ordföranden meddelade att Åke Olauson, Britt Fjellander, Rolf Wallgren, Karl-Gösta Engqvist, Kristian von Sydow och Olof Ericson hade avlidit under året.

Alla i överstyrelsen hade tackat ja till fortsatt uppdrag och årsmötet antog förslaget att behålla styrelsens medlemmar och suppleanter.

Den nya överstyrelsen fick därmed följande sammansättning:

Ordförande

Professor Bo Ralph

Ordinarie ledamöter

Universitetslektor

Ulla Berglinde, Göteborg (vice ordförande)

Översättare/Fil. mag.

Aimée Delblanc, Stockholm

F. rektor

Angela Falkengren, Göteborg

Direktör

Lars E. Gossner, Vessigebo

Kyrkoherde em.

David Holm, Stockholm

Bankdirektör

Gustaf Hultbom, Uppsala

Rektor

Lena Högback Nimhed, Västervik

F. universitetslektorn

Sune Johansson, Hindås

Fil. lic.

Torsten Nilsson, Lund

Leg. läkare

Roland Rundgren, Hägersten

Fil. lic.

Anita Schybergson, Helsingfors

Suppleanter

Direktör

Ingemar Bjerkander, Lerum

F. avdelningsdirektören

Brittmari Ekholm, Uppsala

Docent

Gunvor Flodell, Stockholm

Folkhögskollärare

Gunilla Forsman, Myggenäs

Universitetsadjunkt

Viktor Hennius, Västerås

Fil. mag.

Raija Lehto, Lahtis

F. banktjänstemannen

Arne Nilsson, Falsterbo

Ingenjör

Sven-Olof Nilsson, Västervik

Direktör

Lars Rosén, Trollhättan

Administrativ chef

Lars Sköld, Skogås

Professor em.

Arne Zettersten, Göteborg

Valberedningen bestående av Gunnar Fjellander, Malmö och Ingrid Ansebo, Göteborg omvaldes.

Till revisorer omvaldes Klas Björns-son och Lars Olof Jonasson med Håkan Jarkvist och Charlotte Börjesson som suppleanter, samtliga från Göteborg.

Vid överstyrelsens konstituerande sammanträde utsågs Ulla Berglinde till vice ordförande, och Gustaf Hultbom åtog sig att fortsätta som skattmästare. Arbetsutskottet fick följande sammansättning: Bo Ralph som ordförande samt Ulla Berglinde, Angela Falkengren, Gustaf Hultbom och Sune Johansson. Överstyrelsen har under året sammanträtt 4 gånger och arbetsutskottet 5 gånger. Monika Wirkkala från Svenska institutet har ständigt närvarorätt vid överstyrelsens sammanträden.

Kansli

Föreningens kansli på Dicksonsgatan 6 har under verksamhetsåret letts av generalsekreteraren Lars Björkman. Sonia Linusson påbörjade sin anställning den 1

januari. Hon efterträdde Kerstin Sundborn, som varit ansvarig för administrationen, och Katarina Norheim, som varit ekonomiansvarig och slutat året tidigare. Gunnel Hedberg och Peter Höglund fortsatte på sina tjänster, medan två nya medarbetare började arbeta för föreningen under året. Conny Stoopendahl, som började i mars, är ansvarig för digitaliseringen av föreningens tusentals unika fotografier. Sofia Tingsell har hand om uppläggning och genomförande av seminarier och kurser sedan hon började arbeta på 1/5 tid i slutet av augusti. Av personalen har Lars Björkman, Sonia Linusson och Gunnel Hedberg varit anställda på heltid och de övriga på deltid. Förra generalsekreteraren Lennart Limberg har på deltid arbetat med forskning kring föreningens historia. Resultatet presenterades i form av en jubileumskrift vid föreningens 100-årsjubileum i slutet av november.

Vår medlemstidning har utkommit med fyra nummer under året och har en medelupplaga på 2 700 ex. Tidningen

består av 24 sidor, men jubileumsårets sista nummer utökades till 32 sidor. Jubileumsåret var en lämplig period att ge tidningen ett moderniserat utseende, vilket Roger Palmqvist förverkligat. Övrig layouthjälp och tryckning har som tidigare skötts av företaget Mediaprint i Udevalla, medan inplastning och distribution har ombesörjts av Falköpings Bokbinderi. Distributionen utomlands, dit ca 2/3 av tidningarna går, har utförts av SwissPost.

Beställningar av läroböcker från skolor i utlandet har skötts av kansliet i samarbete med olika bokförlag. Några skolor återkommer regelbundet med stora beställningar. Bokbeställningar från enskilda medlemmar har gått via föreningens hemsida till Bokias internetbokhandel, och föreningen har finansierat utsändningarna av dessa böcker.

Föreningen hade vid ett tidigare tillfälle köpt in ett större antal svenska flaggor. Under året skickade vi ut ett meddelande till de svenska utlandsskolorna och den kompletterande svenskundervisningen i världen om att man kunde få sig tillsänd en svensk flagga till skolans flaggstång eller att användas på annat sätt vid festliga tillfällen, såsom midsommar, lucia, jul eller liknade. Intresset var stort och alla 45 flaggorna kunde sändas ut: 25 till Europa, 11 till Nordamerika, 3 till Afrika och 6 till övriga världen.

Ekonomi

Den negativa finansiella utvecklingen i världen har återspeglat sig i värdet på föreningens värdepapper. Trots detta har en effektiv förvaltning av föreningens fondtillgångar genom SEB:s Private Banking lett till att föreningen ändå har lyckats få en större avkastning än tidigare år och därmed bedriva föreningens verksamhet på ett tillfredställande sätt. En extra och stor utgiftspost under 2008 utgjordes av olika kostnader i samband med föreningens 100-årsjubileum. En positiv faktor var att vår ansökan av medel från Oscar Ekmans stiftelse för Sverige i utlandet beviljades med 310 400 kronor vilket medgav nya och utökade aktiviteter i enlighet med föreningens målsättningar.

Föreningen äger fastigheten Dicksonsgatan 6 i Göteborg. Renovering av denna, som började 2005, avslutades under jubileumsåret 2008. Smärre arbeten återstår och kan utföras när ekonomin så tillåter.

Skolor

Medel från Oscar Ekmans stiftelse möjliggjorde för föreningen att besöka de svenska utlands-skolorna i Afrika, vilket aldrig skett tidigare. Skolan i Nairobi,

Arbetsutskottet sammanträder med, från vänster, Angela Falkengren, Bo Ralph, Ulla Berglindh, Sune Johansson och Gustaf Hultbom.

Kenya kunde inte besökas p.g.a. oroligheter i landet i början av året. Däremot skapade besöken på den svenska skolan i Addis Abeba, Etiopien och den skandinaviska i Maputo, Moçambique värdefulla kontakter och gav flera konkreta resultat i form av stöd till undervisningen. Dessutom har föreningen följt upp detta initiativ genom att organisera en nätverkskonferens i Nairobi för personal från alla tre skolorna under 2009.

Under året har paket med barn- och ungdomsböcker liksom varje år sänts ut till alla de svenska utlandsskolorna och till den kompletterande undervisningen, med 54 paket till skolor i Europa, 35 till Nord- och Sydamerika, 6 till Afrika och 12 till skolor i övriga delar av världen dvs. totalt 107 bokpaket. Dessa bredvidläsningsböcker, av god kvalitet och oftast av svenska författare, har valts ut i samråd med sakkunnig personal och köpts in i anslutning till vårens bokrea. Dessutom har vi kunnat köpa utmärkta böcker till synnerligen låga priser direkt från olika bokförlag.

Som vanligt har vi erbjudit svensklärare från olika länder, som kommit till Sverige, att besöka Dicksonsgatan och välja och ta med sig böcker från vår samling med svenska böcker, som regelbundet fylls på. Ibland kommer lärare med sina elever till oss på besök och de får då möjlighet att botanisera bland våra böcker och ta med sig några som de själva valt. Detta är ett bra sätt att sprida läslust bland barn och ungdomar som studerar svenska men som inte har så god tillgång till lämpliga böcker i de bibliotek och affärer som finns där de bor.

Organisationen Svenska Mammor som regelbundet ordnar språkläger i Sverige fick åter ett stöd till sitt sommarläger i Sölvesborg. Där fick barn från olika länder – och i många fall med bara en svensktalande förälder – umgås med andra barn och samtidigt träna sin svenska.

Ett bidrag utgår årligen till Svenska Utlandsskolors Förening (SUF). Dessutom föreläste en medlem ur föreningens styrelse om förkortningar, nyord, slang och m.m. vid SUF:s årsmöte i augusti.

Svenskundervisning

Sverigekontakts största insatser gäller den undervisning i svenska som bedrivs i olika former i många länder. Under året inbjöds föreningen att föreläsa för vuxenlärare och -elever i ett flertal länder där svenskundervisning bedrivs. Man har efterfrågat föreläsningar som rör språkliga, litterära, historiska och samhällsvetenskapliga ämnen. Kurser och föreläsningar av detta slag har erbjudits i Nederländerna, Finland, Polen, Vitryssland, Ukraina och Tyskland vid ett dusintal tillfällen under året. Utgifterna för dessa föreläsningsresor inbegriper nästan aldrig arvode, eftersom föreningen bland sina medlemmar räknar åtskilliga väl kvalificerade föreläsare. Principiellt utgår arvode endast vid de sällsynta tillfällen då icke-medlemmar engageras.

Föreningen stödde nätverkskonferenser i Tyskland för svensklärare (Nordrhein Westfalen och Niedersachsen) under april månad. Ämnet som behandlades ena dagen i Wuppertal och nästa i Hannover gällde nutida språkutvecklingstendenser.

Ett seminarium för ett 30-tal lärare och översättare anordnades av föreningen utanför Amsterdam i slutet av april. Två föreläsare från Sverige, en från Belgien och en från Nederländerna framträdde, och bl.a. följande ämnen togs upp: litteratur och inlärningsstrategier, kontrastiva aspekter på svenska och nederländska, den nya förortssvenskan, den nya svenskan i litteratur och praktik och arbetet med en svensk-nederländsk ordbok. Dessutom diskuterades testerna Swedex och Tisus, fortbildning och läromedelssammanställningar.

Föreningen stödde den av Svenska Institutet organiserade konferensen i London i maj med en föreläsare, som talade om språkutvecklande arbetsformer.

Den årliga veckoslutskursen för svensklärare i de baltiska länderna genomfördes i oktober i Tartu, Estland med deltagande lärare från Estland, Lettland och Litauen. Där diskuterades läromedel i svenska som andraspråk och som främmande språk och problem och möjligheter i dessa, nyord i svenskan och hur dessa hanteras i ordböcker, om hur svenskan förändras i grammatik och vokabulär i flerspråkiga storstadsmiljöer och hur detta avspeglas i den nya svenska litteraturen och samhällsdebatten.

Lärarna vid the Swedish School i Washington DC fick bidrag från föreningen för att delta i en lärarfortbildningskonferens i Vancouver, Kanada som anordnades av Svenska institutet och generalkonsulatet i NY.

Ett mycket uppskattat initiativ var den musikturné som genomfördes under 2007 och som upprepades i november 2008 på finländska skolor. Då besöktes skolor i Reså, Nådendal, Alastaro och Björneborg. Texterna till sånger som uppskattas av svenska ungdomar hade sänts i förväg, för att man skulle studera språket. Vid skolbesöken sjöngs dessa texter till ackompanjemang, och därefter diskuterade man texterna med eleverna. Detta visade sig vara ett bra sätt att få ungdomar intresserade och aktiva i att förstå svenska texter.

I november genomförde föreningen en fortbildningshelg i Minsk för 15 vitryska och ukrainska svensklärare. Det var första gången en sådan fortbildningskurs anordnades av Sverige-kontakt i Vitryssland, och initiativet var mycket uppskattat med önskemål om ett snart upprepan- de.

Under december genomförde föreningen föreläsningar vid yrkesskolor i Joensuu i östra Finland. De ämnen som togs upp rörde arbetslivets svenska med exempel från platsannonsers utveckling, den svenska grammatikens utveckling och möjligheter till fortsatta studier i Sverige.

Genom föreningens kontakter med svenskundervisningen i olika länder kunde under året sju studenter via Institutionen för svenska och Utbildnings- och forskningsnämnden för lärarutbildning (UFL) genomföra verksamhetsförlagd utbildning (VFU) i Budapest, Krakow och Gent.

En svensklärare från nordligaste Finland fick stöd att resa till Framnäs folkhögskola i Piteå för fortbildning i svenska språket.

Föreningen skickade i oktober ett rejält lärobokspaket via en svensk journalist

till skolan i Gammalsvenskby i Ukraina, där undervisning i svenska ges för unga och vuxna. Samma månad besöktes Gammalsvenskby av det svenska kungaparet.

Årets internationella sommarkurs i svenska genomfördes på Billströmska folkhögskolan på Tjörn under tre veckor i juli–augusti. Lärarna – och hela uppbyggnaden av kursperioden – uppskattades mycket av de 43 deltagarna. Dessa kom från 22 olika länder, vilket är ett rekord för kursen. Tolv deltagare från östra Europa begärde och fick nedsatt kursavgift; dessutom bjöds 7 deltagare på hela arrangemanget. Med stöd från Oscar Ekman's stiftelse kunde vi erbjuda stipendier för ungdomar som kom från andra länder och som hade svensk bakgrund, så att de fick sin kursavgift betald. Två av dessa kom från USA och en från Tyskland.

För att uppmuntra svensklärarna i sin gärning sände föreningen ut Sverigekontakts jubileumsskrift *Internationell nationalism* i julklapp till de 601 lärare som är medlemmar (571 i Europa, 24 i Amerika, 1 i Afrika och 5 i övriga världen). Vi har fått många glada och tacksamma brev som bevis på att detta var ett uppskattat initiativ.

Stipendier

Sverigekontakt har fortsatt att administrera ett program med s.k. friplatser, som svenska folkhögskolor ställer till förfogande. Under vårterminen studerade sålunda 2 personer från Polen, 2 från Rumänien och 1 från Vitryssland med stipendier från Sverigekontakt på följande folkhögskolor: Billströmska, Klarälvdalen, Oskarshamn, Sigtuna och Tärna. Under höstterminen studerade 3 personer från Polen, 1 från Rumänien, 1 från Japan och 1 från Slovenien på Billströmska, Klarälvdalens, Leksands, Tärna (2 personer) och Åsa folkhögskolor. För att delta i Sverigekontakts 100-årsjubileum inbjöds stipendierna att komma till Göteborg i slutet på november.

Stipendier utlystes också för barn till utlandssvenskar och barn till svenskättlingar för deltagande i olika sommarläger som organiseras av lägergården Sparreviken på västkusten. Initiativet väckte stort intresse, och 4 barn som bodde i USA, ett från Storbritannien, två från Tyskland, ett från Mellanöstern och ett från Kina fick delta i olika sommarläger.

Skolungdomsutbyte och andra aktiviteter

Föreningen bidrog till att ungdomar och lärare från den svenska skolan i Stuttgart kunde besöka Stockholm och lära sig en hel del om Sverige och landets historia.

Diskussionerna fortsatte under året med Folkuniversitetet och Svenska institutet kring examinationssystemet Swedex. Huvudfrågan gällde hur man skulle kunna bygga ut det med ytterligare en nivå för att göra det mer användbart för personer som söker arbete där man behöver dokumentera sin kompetens i det svenska språket. Medel för detta arbete har sökts, och tillräckligt stor del av behoven har säkrats genom FU:s försorg för att arbetet skall kunna komma igång.

Under året har föreningen stött den Svenska folkhögskolan i Estland med medel för att köpa in läroböcker för svenskundervisningen och lättlästa bredvidläsningsböcker. Vidare har föreläsare kunnat inbjudas från Sverige och Tyskland för att tala om svenska språket och den gemensamma historien. Slutligen har föreningen stött folkhögskolans kurs för guider som skall visa besökare svenskminnen i landet.

Emigrantforskning

Ledningsgruppen för forskningsprojektet Göteborgs-Emigranten har under året sammanträtt vid tre tillfällen. Däri ingår Lennart Limberg, projektledare, Per Clemensson, sekreterare och Lars-Göran Johansson, Louise Lönnroth, Landsarkivet i Göteborg, Lars-Olof Löf, Göteborgs Stadsmuseum, samt Thomas Magnusson, Historiska institutionen vid Göteborgs universitet.

Under 2008 har undersökningen om återvändare till Haga församling i Göteborg avslutats, och den pågående analysen skall nu knytas ihop med tidigare forskning om emigranter som kommit tillbaka till Sverige. Resultatet kommer att publiceras 2009 i en ny volym i projektets publikationsserie. Vidare har en undersökning förberetts för att jämföra persondataregister i Sverige och USA under 1800-talet och för att försöka förklara de påtagliga differenser som uppstått.

Den CD-skiva som gavs ut tillsammans med Emigrantregistret i Karlstad, kallad Emigranten populär, har rönt stor uppmärksamhet. Med samma partner pågår digitaliseringen av de många tusen brev till och från emigrantagentkontoret Bröderna Larsson i Göteborg, som genom tillfälligheternas spel har bevarats till eftervärlden. Förhoppningsvis kan en ny digital skiva med hela detta unika brevarkiv presenteras nästa år.

Tillsammans med Växjö, Karlstad och många av de svenska forskargrupperna om emigrationen till Amerika har det skapats en gemensam hemsida *Emi-web*, där alla kan presentera sina register, bild- och brevarkiv samt mycket annat av intresse för dem som söker material om emigranter. Till *Emi-web* finns också

möjlighet att länka databaser från Norge och Danmark; även arkivägare i USA är intresserade.

Tillsammans med släktforskarföreningar och emigrantforskargrupper har Göteborgs-Emigranten under året deltagit i Bok & Biblioteksmässan i Göteborg och i de nationella släktforskar dagarna i Malmö i augusti.

Bearbetning pågår av Riksföreningens och Göteborgs-Emigrantens omfattande bildmaterial, som bl.a. innefattar mängder av fotografier från det svensk-amerikanska samhället (se även ovan).

Genom tillgången på nytt källmaterial kan olika förteckningar av svenska emigranter mellan åren 1860 och 1869 jämföras. Detta är en period som länge utgjort en retsam lucka i de svenska registren. Materialet från USA skall nu för första gången jämföras med de listor som förts av Statistiska Centralbyrån i Sverige och med de utdrag ur svenska kyrkoböcker som projektet har tillgång till. Arbetet leds av Per Clemensson med hjälp av Anita Fyhr, Ulla Setterberg och Ewert Arwidsson. De olikheter som finns i de olika serierna är svåra att förklara, men en noggrann genomgång bör kunna ge vissa ledtrådar.

Lützenfonden

Styrelsen, som består av Oscar Ekman, (ordförande), David Holm, Sune Johansson, Lennart Limberg, (suppleant), och Inger Schuberth (sekreterare och verkställande ledamot), har under året haft fyra möten.

Sekreteraren har lett två sammanträden med Kapellstiftelsens styrelse i Lützen. Glädjande nog har efter fjolårets jubileumsansträngningar antalet besökare på minnesplatsen kraftigt ökat, och efterfrågan på föreläsningar har också varit stor. Så föreläste Inger Schuberth för Livrustkammarens personal i Stockholm, vid Åbo Akademi, vid Humboldtuniversitetet i Berlin och tillsammans med Lennart Limberg vid det Jagiellonska universitetet i Krakow. Dessutom höll hon föredrag för SWEor i Västerås, Berlin och Göteborg samt på uppdrag av Riksföreningen Sverigekontakt på Gustav Adolfs Gymnasium och för Svenska Folkskolans Vänner i Tallinn.

Inger Schuberth tilldelades Livrustkammarens Vänner utmärkelse för 2008, Staden Lützens museipris 2008 (tillsammans med Maik Reichel) och utsågs till "Årets Svenska Kvinna 2008" av SWEA International, bland annat för sin "strävan att åter sätta Lützen och dess minnesmärke över Gustav II Adolfs död på kartan".

I april deltog Inger Schuberth vid det internationella symposiet för Europas protestantiska museer i Poitou i Frankri-

ke och i oktober föreläste hon på de Svenska Historiedagarna i Greifswald. Hon blev därefter ombedd att skriva en artikel om Lützenminnet för de svenska historielärarnas tidskrift "Aktuellt om historia".

Vid sjättonovemberfirandet i Lützen representerades Sverige och Finland av respektive ambassaders ministrar och försvarsattachéer. Delstatsregeringen i Sachsen-Anhalt företrädde av inrikesministern, och den svenske honorärkonsuln från Leipzig var närvarande. Från Svenska Victoriaförsamlingen i Berlin kom kyrkoherden, kyrkorådets ordförande, kantorn och en flöjtspelande praktkant. Presidenten och generalsekretären i Gustav-Adolf-Werk var närvarande tillsammans med en representant för de Lutherska kyrkorna i Brasilien. Lützenfonden representerades av sekreteraren. Kapellet var välbesökt och många kran-sar lades ned. Dagen avslutades traditionsenligt med "ekumenisk kaffedrickning" på Roter Löwe.

Lokalföreningarna

Sverigekontakts lokalföreningar i Sverige och Finland har under året stått för en mängd olika aktiviteter. En del har varit inriktade på de egna medlemmarna, medan andra har haft som syfte att uppmuntra till initiativ i föreningens intresse utomlands.

Stockholmsföreningen firade 90-årsjubileum i december med en måltid, varvid tal hölls för föreningen, musik spelades och makarna Gunvor och Sven Arne Flodell berättade om svenskorten Missiones i Argentina, samt om en ny upptäckt av ett samhälle med svenskättlingar i södra Brasilien.

Uppsalas lokalförening besökte under året Nobelbiblioteket och Svenska Akademien. Årsmötet hölls på båten till Eckerö i Ålands skärgård.

Malmö-Lunds lokalförening bjöd in en grupp svenskstuderande stralsundare från Deutsch-Schwedische Gesellschaft. Gruppen fick åka upp i Turning Torso och äta lunch, besöka bostadsområdet Jakriborg, nybyggt i medeltidsstil, och i Lund besöktes "Skissernas museum" och

"Kulturen".

Helsingforsföreningen ombesörjde att 600 stipendieböcker med finansiering främst från de finlandssvenska förlagen kunde delas ut till gymnasister som studerat svenska i landets 430 finskspråkiga gymnasier. Man deltog även i anordnandet av seminariet "Sverigepaket – Fakta och underhållning från väster" på Hanaholmens kulturcentrum.

Västerviks lokalförening inledde ett samarbete med Vimmerby gymnasium och skolan Parostok i Poltava. Föreningen bidrog till materialinköp av olika slag, alltifrån luciakronor till filmer. Årsmötet hölls i Vimmerby i samband med ett besök från Parostokskolan. Elever och lärare från respektive skola berättade då om sina upplevelser under rubriken "Astrid Lindgren i Poltava". I övrigt fortsatte Västerviksföreningens engagemang i Gammalsvenskby i Ukraina genom ett ekonomiskt bidrag till skolmaterial och -bänkar för att svenskundervisning skall kunna genomföras. Övriga projekt och åtaganden i t.ex. Estland fortgår, medan föreningen söker nya områden att engagera sig i.

Göteborgs lokalförening ordnade utflykter till närliggande utflyktsmål och föreläsningar om svenskarnas historia i Oregon samt om grannländerna Sverige och Tyskland. En resa organiserades till Åbo i samband med årsmötet på Hanaholmen. Mölndals Lucia med uppvaktning uppträdde vid det sedvanliga Luciafirandet. En grupp av lokalföreningens medlemmar ställde upp som volontärer för att bistå kansliet med att skicka ut jubileumsskriften till alla svensklärare innan jul.

Riksföreningens 100-årsjubileum

Sist men inte minst måste Riksföreningens 100-årsjubileum nämnas. De tre festdagarna inleddes fredagen den 28 november, då föreningen, i samarbete med Göteborgs universitet, genomförde ett symposium under rubriken "Svenskan i världen – vad gör den där?" med ett 25-tal inbjudna deltagare.

På lördagen presenterades föreningens jubileumsskrift *Internationell nationa-*

lism vid en ceremoni i Göteborgs universitets huvudbyggnad inför ett hundratal personer. Forskningen kring riksföreningens historia och publiceringen av rönen i jubileumsskriften hade möjliggjorts genom ett mycket generöst bidrag från Torsten och Ragnar Söderbergs stiftelser. Vid samma tillfälle hölls tal av ett tjugotal representanter för olika föreningar, organisationer och läroanstalter för att hedra 100-åringen.

Föreningen hade tidigare annonserat att man skulle instifta en jubileumsfond, vars avkastning skulle användas för att stödja ungdomar som är intresserade av att studera svenska språket och landet. Många bidrag hade mottagits och i samband med uppvaktningen överlämnade Sture Allén ett generöst bidrag från Svenska Akademien.

Senare på kvällen firade 155 medlemmar och gäster jubileet vid en galamiddag på Börsen. Musikunderhållning framfördes av en mässingsoktett, delar av Akademiska kören och en grupp studerande från Billströmska folkhögskolan. På söndagen avslutades festligheterna med en kulturell exkursion till Mölndals museum och Gunnebo slott, varefter lunch intogs på Delsjö golfkrog, innan festdeltagarna skingrades för att återvända till sina hemorter i när och fjärran.

*

Även om jubileumsåret varit speciellt i många avseenden har den normala verksamheten dominerat. Året har inneburit både att gamla kontakter befästs och att nya knutits. Ivrig efterfrågan på föreningens insatser tyder på att den fyller en viktig funktion och att insatserna uppskattas. Överstyrelsen vill framföra sitt tack till alla som bidragit till det goda resultatet, anslagsgivare och stödjare, lokalföreningar och medlemmar, anställda och varje enskild samarbetspartner.

Göteborg i februari 2009
Bo Ralph   *Lars Björkman*
ordförande   *generalsekreterare*

Emigration – Slagfält – Storstad

Göteborgs lokalföreningen inbjuder Riksföreningen Sverigekontakts medlemmar till en varierande höstresa i Tyskland. Resan utgår från Göteborg och sträcker sig över Hamburg, Stade, Bremerhaven, Lützen till Berlin och sedan hem igen.

De två första dagarna ägnar vi åt emigrationshistoria med besök på två av de

finaste museer, som skildrar den stora utvandringen till Amerika. Under den epokens inledningsskede for de flesta tyska emigranterna via Frankrike, Nederländerna eller England, men så småningom kom Bremerhaven och Hamburg att bli de stora avreseorterna, inte bara för tyskarna utan för centraleuropeer och folk ifrån Östeuropa. Slutsiffrorna blev impo-

nerande 7,2 miljoner från Bremerhaven och 5 miljoner från Hamburg. I båda dessa städer har man nu byggt nya och spännande museer som skildrar denna historiens största folkomflyttning. Museet i Bremerhaven utsågs till Europas bästa museum år 2007.

Slagfältet och minnesmärkena i Lützen har redan besökts av många av Riksför-

eningens medlemmar, men nu har önskemål framförts att få se denna plats inte bara i novemberdimma utan vid en ljusare och varmare årstid. Vi kommer att ägna en halv dag åt att bese minnen från det trettioåriga kriget i *Gustav-Adolf-Stadt Lützen*. Under resans gång serveras sedvanliga upplysningar i s.k. bussföredrag.

Slutligen får vi två kvällar och en hel mellanliggande dag i den pulserande storstaden Berlin, där programmet varierar i smågrupper för att tillfredsställa så många smakriktningar som möjligt: antikmuseer, loppmarknader, veteranbilar, mat, söndagspromenader o.s.v.

Preliminärt program:

Onsdagen den 9 september samlas vi på kvällen kl. 18 vid Majnabbeterminalen i Göteborg för avresa med Stena Germanica. Vi äter middag tillsammans ombord och har en behaglig sjöresa till Kiel.

Torsdagen den 10 september äter vi frukost ombord och kl. 09.00 rullar bussen iland och vi sätter kurs på Hamburg. Vi far igenom staden till floden Elbes södra strand. Där låg en gång en anläggning, en stad i staden, som kunde härbärgera och utspisa tusentals emigranter som väntade på de stora atlantångarna. Här har man nu rekonstruerat en del av den berömda anläggningen och det museum som finns där berättar både om utvandringen och om det berömda rederiet HAPAG (Hamburg-Amerikalinjen). Vi fortsätter mot Stade, som en gång i tiden var centralort för den svenska förvaltningen av biskopsdömena Bremen-Verden, som vi fick i fredsslutet efter det trettioåriga kriget. Flera byggnader påminner om den svenska tiden och i denna idylliska småstad kan man inta sitt eftermiddagskaffe eller besöka det historiska museet i det storslagna svenska proviantförådet. På kvällen kommer vi fram till Bremerhaven där vi installeras på hotell Primula och vår middag väntar oss.

Fredagen den 11 september börjar vi med frukost på hotellet varefter bussen kl. 10 för oss ner i hamnen och till det nybyggda utvandarmuseet. Vi har drygt två timmar på oss för att fördjupa oss i emigrationens historia och kanske också besöka forskarsalen för att söka efter utvandrare förfäder. Därefter lämnar vi Nordsjökusten och sätter kurs på Leipzig. Vi kommer fram till den lilla staden Markranstädt och inkvarteras på hotell Advena Park, där vi äter middag tillsammans.

Lördagen den 12 september besöker vi direkt efter frukost minnesplatsen i Lützen med det svenska kapellet, minnesstenen över Gustav II Adolf och en ny utställning på det lilla museet. Vid tjänlig väderlek promenerar vi också ut på slag-

Deutsche Auswanderer Haus.

fältet innan vi ägnar oss stadens nyrenoverade slottsmuseum och äter lunch tillsammans på den legendariska krogen *Roter Löwe*. (Denna lunch inkluderas i resans pris och ersätter då lördagens middag.) Under eftermiddagen tar vi oss upp till Berlin för inkvartering i det centrala belägna hotellet Agon Aldea. Kvällen är fri för shopping eller mat.

En söndag i Berlin bjuder på många möjligheter och vi kommer att kombinera en liten rundtur med möjligheter att stiga av vid någon loppmarknad (håll i plånboken!) eller de gamla spårvagnsstallarna, numera veteranbilmuseum och restaurang med vida berömd brunch och dixiemusik. Nära Unter den Linden finner vi också det klassiska Pergamonmuseet, ett måste för varje antikdyrkare, och båtar som bjuder på lusturer på floden Spree, ett utmärkt sätt att se det nya Berlin. Möjligheterna är många och vi tar gärna emot ytterligare förslag. På kvällen samlas vi i hotellets matsal för att

jämföra dagens upplevelser och för att äta en avslutande gemensam middag.

Måndagen den 14 september far vi efter frukost norrut till Rostock i så pass god tid att vi hinner handla nödvändiga varor. På färjan mot Gedser brukar det vara lagom att äta lunch (som dock inte ingår i resans pris). Vi fortsätter genom det fagra Danmark och tar oss tillbaka till Sverige via Öresundsbron. Återkomst till Göteborg på måndag kväll.

Resans pris:

Inkvartering i dubbelrum med angiven halvpension – 7.500 kr.

Enkelrumstillägg – 1.500 kr.

I priset ingår färjeresor, övernattningar, halvpension, bekväm buss, sakkunnig guidning och trevligt sällskap.

Fyll i nedanstående talong och sänd in den till Riksföreningens kansli senast den 15 juni 2009.

----- ✂

Namn .....

Adress .....

Telefon..... e-post .....

Enkelrum? .....

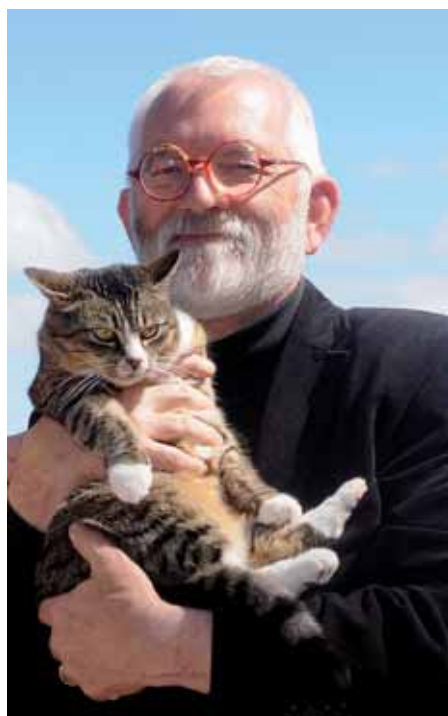
Vegetarian el dyl .....

Förslag till aktivitet i Berlin .....

Fler saker som vi vill veta? .....

Obs! Betala inte nu. Invänta inbetalningskort från Lokalföreningen

”Årans och hjältarnas språk! Hur ädelt och manligt du rör dig!” – hundra år av svenskhet.

Artikelförfattaren Ivo Holmqvist är fil.dr. i engelsk litteratur (Lund), emeritus professor i skandinavisk litteratur, Universiteit Gent, f.d. lecturer in Scandinavian Studies, The University of Auckland, f.d. svensk lektor, Nordisk Institut, Odense Universitet, f.d. rektor för Europaskolan i Strängnäs, f.d. adjunkt vid Grännaskolans riksinternat, tilldelad (som förste svensk) Svenska Akademiens pris för introduktion av svensk kultur utomlands 2001, skribent (selektiv bibliografi i Tijdschrift voor Skandinavistiek 2009:1, på nätet).

En burschikos överläggare ler fryntligt in i kameran på omslaget till den på flerfaldiga sätt imponerande jubileumsbok som Riksföreningen Sverigekontakt firar sina första hundra år med. Mannen vid ett kafébord utanför en italiensk trattoria, under skyltar med gelati och pellegrino och med ett stop birra framför sig, intresserar sig mera för fotografen än för de båda carabinieri som med sina karaktäristiska trekantiga hattar skymtar i bakgrunden. De i sin tur förundrade sig säkert över denna sällsamma uppenbarelse från Norden, med uppåtvridna mustascher, pincenez, berlock i klockkedjan över magen, och förstås försedd med studentkäpp och studentmössa. Han liknar på pricken en av bröderna Ekdahl i Ingmar Bergmans Fanny och Alexander, den försupne Uppsala-professorn vars äktenskap är ett strindbergskt helvete för både man och hustru, och som bara fin-

ner glädje i kvartettsång med punschpatriotiska likar.

Men det är bedrägliga associationer, mannen på fotot som var lyckligt gift med en finlandssvenska var fyrtio år gammal då fotot togs och nyss utnämnd till professor i klassiska språk vid Göteborgs högskola. Flera år tidigare hade han startat tidskriften Eranos, välkänd för alla lärare i latin och grekiska med sina blekblå omslag – den kommer ut än. Ett år innan han plåtades hade han grundat en intresseorganisation som också den är still going strong, fast numera med mindre schwung i namnet än från början. Av Riksföreningen för svenskhetens bevarande i utlandet har under senare och mindre nationalistiska tider blivit Riksföreningen Sverigekontakt, i ett berättigat men lite klanglöst namnbyte. (”Det känns som att kyssa sin syster” sade en min nära släkting, konservativ riksdagsman, när Högerpartiet döptes om till det mera utslätade Moderata Samlingspartiet).

Mannen på bilden är Vilhelm Lundström, född i Sigtuna 1869, en mångsidig och outtröttlig man, och en igångsättare av väldiga mått. Han insåg tidigt att det var viktigt att hålla intresset för svenskan och det svenska vid liv, och han såg under ett aktivt liv till att övertyga både myndigheter och privatpersoner om den saken. Lennart Lindberg skisserar raskt i sitt inledande avsnitt tidsbakgrunden från förra sekelskiftet, med här hemma nyväckta revanschistiskt nationella känslor sedan unionen med Norge upplöstes och medan den ymniga åderlåtningen ur riket av dem som utvandrade till Amerika ännu pågick. Statistikern Gustaf Sundbärg, upphovsmannen till den väldiga emigrationsutredningen, figurerar förstas, och hans bekanta aforismsamling om det svenska folklynnet citeras, med den fortfarande giltiga sanningen att vårt folk gärna begapar sig i det utländska men ringaktar det fosterländska.

En Nationalförening mot emigrationen bildades, med uppgift att stämma det ohämmade blodflödet, och samma långsiktiga mål hade Sundbärgs utredning. Men knappt var den klar i sina många delar förrän invandringen till USA torkade ihop till en ynkelig rännil, mest för att USA införde restriktiva kvoter under ekonomiskt ansträngda tjugotalsår. Lundström själv kom där över först i samband med Delaware-jubiléet 1938, två år innan han dog, men han intresserade sig tidigt för Amerika och knöt tillsammans med prosten Per Pehrsson ett

väl fungerande nätverk särskilt med präster och akademiker anslutna till Augustana-synoden (som Sven Delblanc har mycket att säga om när han skildrar sin morfars oblida öde) där det gjordes betydande insatser för att både bevara och sprida svenskhet bland de utvandrade och deras ättlingar.

Andra geografiska områden som Lundström i sin outtröttliga iver lade under sig och sin Riksförening var framför allt Tyskland där man tidigt gick in för att högtidlighålla minnet av slaget vid Lützen, hågkomster som Riksföreningen fortfarande håller liv i, med årliga utflykter den 6 november. En lång rad svenska utlandslektorat inrättades på kontinenten, både före, under och efter de båda världskrigen (att de kunde fungera nästan oavbrutet i Tyskland är märkligt), i England, Ungern, Baltikum och på många andra håll, oftast tack vare privata donationer från frikostiga familjer, kanske främst av dem Ekmans i Göteborg. Det är en fascinerande krönika där många senare välkända namn möter. Min egen första kontakt med Riksföreningen – om jag tillåts vara anekdotisk vilket både Limberg och hans båda företrädare som generalsekreterare Åke Olausson (1947–1977) och Bengt Bogärde (1977–1987) och efterföljaren Lars Björkman (från 2006) är, på föredömligt underhållande vis, när de tecknar sina bilder av den tid de styrte den göteborgska skutan – var i föreningens Lundakrets där jag som relativt ung glop talade om egna erfarenheter som handelsresande i utlandet av korta svenska varor. Dit hade jag lockats av den som varit min inspirerande lektor i svenska på gymnasiet och som dessförinnan hunnit bli en central gestalt för svenskhetens upprätthållande i Estland.

Församlingen var visserligen till åren kommen, men vital och vaken. Jag skulle förstås ha hållit tyst och i stället intervjuat dem om deras egna mycket intressantare erfarenheter. Inte minst gällde det Per Wieselgren som alltså tubbat mig att hålla låda och som trettio år gammal hade tillträtt den nyinrättade svenska professuren i Dorpat, det nutida Tartu. Lennart Limberg har ur källorna – Föreningens tidskrift Allsvensk Samling – grävt fram uppgifter som är nya för mig, att tillsättningen av Wieselgren 1930 föregick av en hel del krängel. Vad som däremot inte berörs i boken är hans stora insatser under tio års tid (tills ryssarna kastade ut honom 1940) för allt som hade att göra med Svio-Estonica, som en skriftserie han redigerade hette: forsk-

ning kring Stiernhielms ämbetsinsatser som domare i Dorpat, ett estniskt-svenskt lexikon, en bok om Estland klämt mellan den ryska hammaren och det tyska hakkorset, etc.

Han är ett av de många minnesvärda namn som passerar revy i boken, fast fler rader gärna hade fått ägnas honom. En uppsjö av andra svensklectorer höll kulturkontaktarna vid liv, antingen de stannade kvar i utlandet eller återvände hem: Stellan Arvidsson i Greifswald, enhetskolans tillskyndare och sent i livet ledande i vänskapsförbundet Sverige-DDR, Stellan Ahlström i Paris, den dynamiska Valfrid Palmgren Munch-Petersen, doktor i franska i Stockholm, som förnyade svenska folkbibliotek efter ett besök i USA och sedan från Köpenhamn höll liv i svensk-danska förbindelser under mycket lång tid. Hon var dessutom upphovskvinna till ett dansk-svenskt lexikon, länge det enda. Många utlandslectorer blev välkända när de författade läroböcker: Im. Björkhagen i London, hans kollega Lide i Tyskland (Hjorth-Lides tyska grammatik), den yvige lundensaren Åke Ohlmarks som inte var populär i alla kretsar, med flera.

Riksföreningen tycks ha haft tur med sina tillskyndare, t.ex. fanns i styrelsen en tid de båda Göteborgshistorikerna Erik Lönnroth och Curt Weibull. För kalenderbitaren finns på slutet Conny Stoopendahls långa listor över styrelsens sammansättning under det gångna seklet. Att ögna igenom dem ger många aha-upplevelser. Man saknar ett personregister men inser snabbt att det skulle ha blivit ohanterligt långt, vimlet av namn på bokens nära femhundra sidor är kompakt. En sådan invändning uppvägs av faktum att detta är en både välskriven och perfekt korrekturläst bok, det senare en lyx som blir alltmera sällsynt numera. Vidare handlar det om föreningens arkiv som nu ordnats och som därmed blivit tillgängligt för forskningen, inte minst för dem som intresserar sig för utvandring, särskilt från Göteborg (man kan dock läsa mellan raderna att samarbetet med Emigrantinstitutet inte löper lika väloljat som då Ulf Beijbom var chef i Växjö).

Några intressanta sidor tar upp samarbetet med Svenska Institutet, den statliga stiftelse som från 1945 uppdrogs att hantera Sverigeeinformationen utomlands, däri inberäknat kontakterna med svenska sände- och andra lektorer. Det är ett arbetskrävande område som Riksföreningen därmed slapp. I stället har man kunnat koncentrera sig på att främja den icke-akademiska svenskundervisningen utanför Sverige. Samarbetet med Institutets lektoratsavdelning har fungerat oklanderligt genom åren, liksom alla folkhögskolekontakter. Många glada nunor från de båda sfärerna återfinns man på bokens många foton. Britta Holm och Ann-Charlotte Liman från SI syns på bild men nämns inte vid namn. Det gör däremot Sune Johansson och Göran Huss, och från Billströmska folkhögskolan på Tjörn den jovialiske Rolf Wallgren. De båda senare ses på sida 412 blomsterbekransade av tacksamma sommarkurs-elever som också försett dem med flaskor. Den tredje mannen på bilden har fått nöja sig med enbart kransen (eller också hann jag ställa undan flaskan innan fotografen kom).

En viss försiktig återgång till forna tider verkar vara på gång för Lundströms skapelse vad gäller utlandslektorerna, när de nya kvastarna väl sopat färdigt på SI och sparkniven som nu drabbar svenskundervisningsenheten skurit färdigt. Man kan hoppas att Riksföreningen i så fall får fler statliga medel, men den har genom åren vant sig vid att ofta bedriva sin verksamhet under knapphetens kalla stjärna, som framgår redan av ett par av Limbergs kapitelrubriker: kriser, ekonomisk rekonstruktion, nya kriser. Men den kan säkert både vad gäller ekonomin och annat också i fortsättningen instämma i staden Paris stolta devis: fluctuat nec mergitur. Det här är en skuta som håller sig flytande och som vägrar att sjunka.

Även andra delar av världen täcks in i historiken, på närmsta håll Finland där Riksföreningen tidigt var aktiv och där man fortsatt har ett välfungerande samarbete med inhemska sällskap som Svenska folkskolans vänner och andra främjare av svenskans bevarande, på längre håll

Gammalsvenskbyborna, Misiones-svenskarnas koloni i Sydamerika, Antipodien... Ett avsnitt (av Lars Olof Lööf) tar upp Göteborgsutställningen 1923, ett annat (av Elmar Nyman) Estlandsutskottets verksamhet under sextio år, ett tredje (av Per Clemensson och Lars-Göran Johansson) Riksföreningens arkiv, ett fjärde läromedel i svenska (av Erik Magnusson). Men mest och bäst har Lennart Limberg skrivit, han står för de sex längsta av bokens sammanlagt femton kapitel. Den nuvarande styrelseordföranden Bo Ralph beskriver i slutkapitlet hur annorlunda vår tids svenskhet är jämfört med Lundströms, och hur föga homogent samhället är, språkligt, kulturellt och socialt, några år in på 2000-talet i jämförelse med hundra år tidigare. Och dock finns likheterna där, och kontinuiteten. Också han ivrar för svenskan bevarande när han ondgör sig över oskicket bland våra EU-parlamentariker att ta till en tafflig engelska i stället för att hålla sina anföranden på ärans och hjältarnas språk som de behärskar bättre (och som tolkarna har lättare att förstå).

På en enda punkt vill jag dock invända mot hans historieskrivning, när han påstår att skandinavistiken på Nya Zeeland skulle ha fått stryka på foten för expanderande kurser i ostasiatiska språk. Ack om det vore så väl. Skälet var mera simpelt och krasst kommersiellt. Man lade ner Scandinavian Studies i Auckland liksom holländskan och satsade i stället på kurser i elementär engelska för asiatiska studenter, ett billigt men föga universitetsansvärdigt sätt att berika sig på (avgifterna är skyhöga). Bo Ralph beskriver utan överdrivna lamentationer svenskans nutida utsatta läge på utländska universitet, om ämnet alls finns kvar, och spekulerar slutligen försiktigt om vilka nya fält som Riksföreningen skulle – och kanske borde – kunna täcka in framtiden. Men han är en försiktig general som inte spår i onödan: ”vad som än händer: det blir inte svårt att finna arbetsuppgifter även under de kommande hundra åren.”

Ivo Holmqvist
ivo_hqt@yahoo.se

Festernas fest

Riksföreningen Sverigekontakt har firat sitt 100-årsjubileum med en hejdundrande fest som varade i dagarna tre. Som alla rejäla fester sedan urminnes tid!

– Ja, det var ett roligt slut på mina 17 arbetsår inom Riksföreningen, sade f. generalsekreteraren Lennart Lim-

berg, då vi träffades på Dicksonsgatan för att tala om ett och annat.

Tillsammans med nuvarande generalsekreteraren Lars Björkman och Göteborgs lokalförenings ordförande Angela Falkengren ingick Lennart i festkommittén, vars förenade ansträngningar åstad-

kommit detta magnifika firande.

Men mellandagen, den 29 november, var Lennarts dag. Till att börja med presenterades denna dag ”Internationell nationalism”, boken om Riksföreningens 100 år, vid en ceremoni på Göteborgs universitet. Den boken har flera författa-

Musikunderhållning från Billströmska folkhögskolans musiklinje.

re men Lennart Limberg var redaktör och har bidragit med flera artiklar.

Man kan ju fundera över bokens titel. När föreningen startades av Wilhelm Lundström 1908 var det under namnet Riksföreningen för svenskhetens bevarande i utlandet. Inriktningen var i hög grad emigranterna i Nord-Amerika, som ju var i majoritet, men också svenska utvandrare över hela världen. Så är det fortfarande även om cirka 600 medlemmar i föreningen idag är svensklärare av annan nationalitet, inte minst från länderna runt Östersjön och östra Europa.

Frågar man Lennart, som är historiker och som var lärare vid gymnasiet i Uddevalla, vad som fick honom att söka sig till Sverigekontakt som dess generalsekreterare 1987 får man svaret:

– Det var väl min internationella bakgrund. Min far föddes i Estland och utbildades på Tekniska skolan i Riga. Han gick till sjöss vid 17 års ålder och kom till Sverige 1910. Första världskriget gjorde att han blev kvar här. Min mor kommer från Stängenäset i Bohuslän och hon har också internationell bakgrund. Min mormor var född i Liverpool av svenska föräldrar och gifte sig med morfar, som också var sjöman. Dessutom har jag en hel del släkt i Tyskland, som flydde dit undan den sovjetiska ockupationen under andra världskriget.

Men sin förankring i Bohuslän har Lennart kvar. Det är ingen idé att försöka lura ut honom på internationella äventyr, när potatisen ska i jorden i maj, eller den dag hummertinorna får sättas ut i september. Annars räknar Lennart med att ca 50 procent av hans arbetstid som generalsekreterare ägnades åt föreläsningar om svenska språket i Finland, Estland, Polen och andra länder. 25 procent har ägnats åt historisk forskning om Lützen och svensk emigration. Resterande 25 procent har varit medlemskontakter i form av årsmöten och resor. Och han är en formidabel reseledare! Fråga en som

varit med!

Men låt oss återgå till lördagen den 29 november. Föreningen grundades den 3 december 1908 i Fürstenbergska galleriet, beläget i nuvarande Palace Hotell, som från början var privatbostad åt köpmannen Pontus Fürstenberg. Han var dessutom en stor konstsamlare och mecenat. Hans konstsamling finns idag på Göteborgs konstmuseum.

Planen var från början att fira jubileet här. Men vid denna tid på året äts det julbord på varje restaurang i Göteborg. Efter fruktlöst sökande landade man slutligen genom tillmötesgående från Göteborgs kommun på Börsen vid Gustav Adolfs torg. Och en värdigare festlokal kunde man knappast ha funnit!

Börshuset byggdes 1844–49 som handelsbörs, samlingslokal för stadens köpmän och stadens officiella festlokal. Köpmannaristokratin i Göteborg var en burgen församling och börshuset kostades på. Arkitekten Pehr Johan Ekman anställde hovskulptören Axel Fahlerantz som konstnärlig rådgivare, dekorationsmålningarna utfördes av en tysk konstnär och stuckaturarbetena av en italiensk stuckatör. Resultatet blev på toppen av dåtida europeisk byggnadskonst.

Redan den magnifika trapphallen får en på festhumör. Till det bidrog i hög grad en mässingskvartett som iförda uni-

former från det nedlagda Göta Artilleriregemente spelade "Sorglösa Brunn – musik". Hit anlände de – alla festklädda medlemmar från när och fjärran. Borgmästaren i Lützen Maik Reichel tyckte det var "sehr schön att vara i Göteborg. "Som alltid". Invändningen att november inte var den skönaste tiden på västkusten viftades glatt bort. Men är man van vid dimmorna i Lützen så!

Våra finländska vänner representerades av bl.a. f. generalkonsuln i Göteborg Anja-Ritta Ketokoski-Rexed, som också höll tacktalet, det enda tillåtna under middagen bortsett från ordföranden professor Bo Ralphs välkomsttal samt den obligatoriska skålen för konungen, föreningens högste beskyddare. Kanske som ett resultat av medelåldern i församlingen ljöd också Kungssången riktigt bra. Alla kunde texten.

Välljudet berodde kanske också på Lennart Limberg och hans tre sångarbröder från Akademiska kören, som även underhöll under middagen. Mer skönsång bjöd tre ungdomar från Billströmska folkhögskolan på. Denna skola har Sverigekontakt ett speciellt förhållande till genom svenskundervisningen på somrarna.

Eftersom våra gäster fått utlopp för vad de ville säga och gåvor som de ville överlämna tidigare under dagen på universitetet, kunde vi avnjuta Sjömagasinet utsökta middag utan att maten kallnade. Det var som sig bör en riktig västkustmeny: hummersoppa, hälleflundra och chokladtryffelterrin med björnbär. Samt goda viner förstås!

Efter denna festliga måltid kunde man dansa i Lilla Börssalen. De tappreste festprissarna följde sedan med Lennart Limberg till Dicksonsgatan för nachspiel. Det enda som sipprat ut från detta är att Bo Ralph med isländsk hustru underhöll med isländska folkvisor.

Lennart Limberg signerar sin bok.

Ina Nordquist
inanordquist@hotmail.com

Om att skapa sin värld med språket eller Kolla Dockan; Ivan!

Elvira, 2, är på sitt tjugosjätte museibesök. Liljevalchs i Stockholm – den färgsprakande utställningen med Isaac Grünewald, Sigrid Hjertén och Leander Engström. Hon vandrar beledsagad genom de stora rummen och får tavlorna presenterade. Därefter går hon själv ett varv till med Dockan högt lyftad och manar uppfordrande: Kolla dockan – Pären! Kolla dockan – Äpplen! Kolla dockan – Ivan!

Glädjen över att följa barnbarnsspråkutvecklingen är oerhörd – Ragnhild, 2 ½ med sin isländsk-svenska tvåspråkighet, Elvira med pragmatiskt situationellt instoppade norska ord i det svenska flödet: is, juletræ, barnehage, nå, loftet.

Orden, vokabulären är en sak, det som hjälper dem att benämna och behärska världen och omgivningen – och som nu också omfattar sångtexter och barnboksfigurer med deras hyss och äventyr – den grammatiska medvetenheten en annan. Den beundrande språkssystem-iakttagande mormodern noterar förtjust genitivkonstruktioner, pronomina av alla möjliga slag, objektfraser, negationer, frågeordföljder, prepositioner som anger positioner, tids- sätts- och rumsadverbial.

”Min mamma bära mig”, ”Min Mår-ran ligger där bredvid mig”, ”god natt, god natt, vi ses i morgon”.

Beläsenheten, bokhanteringen och dvd-studierna är omfattande – de intertextuella litterära samtalen handlar om jämförelser mellan hattfnattarna och Lilla Spöket Laban, om Tommy & Annika respektive Petter & Lotta, om Villa Villerkulla och Muminhuset, om namnligheten mellan Aston och Alfons. Snusnumriken uttalas med finlandssvensk intonation. Återberättande sker av Astons stenar, Pippi, Mamma Mu-episoder.

Det pågår långa telefonsamtal mellan Island och Sverige – fast mycket består av skratt. Helst vill de ”skajpa” för att kunna titta och visa varandra. ”Mommans dator” kommenderas gärna fram vid varje lämpligt tillfälle för dvd-visning eller skajpning.

Språkmedvetenheten är häpnadsväckande – mitt första försök att läsa högt ur en isländsk barnbok om pojken Stubbur för den då ettåriga lilla isländskan resulterade i misstroget studerande av munnrö-

Glada barn.

relser, ett gapskratt och ett tilltufsats självförtroende för läsaren. Numera rättas difftongerna vänligt.

Barnspråkutveckling sker ju enligt en slags trappstegsutveckling – s.k. protokonversation med ljud, miner och kroppsspråk, så ettordsholofraser och effektiva telegrafiska tvåordsfraser med alla pragmatiska funktioner: fråga, tillhörighet, beskrivning, lokalisering, namngivning, önskan, vägran – men sen skenar det. Allt genast!

En av döttrarna ringer: nu har vi just en sexordsmening med ett rumsadverbial, en preposition, ett genitivpronomen, ett objektspronomen, ett verb – kan det va nåt? Jatack – jag antecknar.

Motsatsord lekes med, även i tid och rum – lessen-glad, inte bläh-gott, liiiten-STOR, här-där, nu-imorron. Färgorden anger rätt nyans, sifferräckorna sträcker ut sig.

Rimorden i Vem skall trösta Knyttet fylls i.

Musikrepertoaren omfattar Blinka lilla stjärna – i rapversion –, Bä, bä vita lamm, Tipp-Tapp, I ett hus vid skogens slut, Var bor Du lilla råtta, Här kommer Pippi Långstrump, Lille katt, Ole Brumm, Umbarassa – och en mängd isländska sånger. De leker med egenproducerade varianter – Blinka lilla Molly, blinka lilla päron. På dagis spelas det ABBA och isländska och svenska kompletteras med ”Mamma mia, here we go again”

Fotoalbum av gammalt hederligt slag

med inklistrade kort fascinerar och de lär sig snabbt familjemedlemmar de aldrig träffat och constellationer av intrikat slag – ”där är mamas moffa – min moffa har skägg”. Och familjens geografiska spretighet skapar en spatial behärskning, kartavläsning och namngeografisk säkerhet: de vet var Göteborg och Stockholm och Karlstad och Oslo och Reykjavik och Uppsala finns och med vilka fort-skaffningsmedel man tar sig dit.

Skrivkonsten är på gång – ikonografisk för tillfället, men ritas man klossar så läser man klossar. Miljarder kineser kan inte ha fel. Bokstavsformerna börjar bli igenkännbara, kommenterade och reproducerade. Teckningar signeras med initialer.

Det är en häpnadsväckande och fantastisk språklig prestation alla barn utför fram till fyra års ålder då deras modersmål, ett, två eller ibland flera, är befästa. Fonetiskt jobbar de sig igenom de första explosiva konsonanterna, b, p, m, n och vokaler a, i, o fram till det trettioåriga fonem som vuxenspråket består av, de bygger ett ordförråd från noll till flera tusen, med generaliseringar och abstraktioner, de lär sig böjningsmönster, syntax, ordföljdsregler och prosodi. De behärskar sin värld som fisken i vattnet – och om de är tvåspråkiga är de dessutom medvetna om att det finns flera oceaner.

Ulla Berglindh
ulla.berglindh@ped.gu.se

Samspråk med flerspråkiga familjer

Redaktören för denna spalt har nyligen besökt ett par skolor i Pajala kommun där man uppmärksammat skolbarnens många modersmål på ett alldeles speciellt sätt. Vi som har flera språk i familjen vet att den flerspråkiga vardagen ibland

erbjuder en del utmaningar och det är viktigt att det finns fora där man kan diskutera olika sätt att stärka språken, främja barnens motivation att tala flera språk och samarbeta med förskolan och skolan. I Pajala har man tagit fasta på

detta och ordnat speciella aktiviteter för att skapa ett språkvänligt klimat i kommunen.

Leena Huss

Wolkom, teretulemast, welcome, tervetuloa!

stod det på skyltarna som barnen i Smedskolan i Pajala höll upp den 16 februari för att hälsa sina gäster välkomna till firandet av "modersmålsveckan" i skolan. Två journalister, en radioreporter och jag själv blev inbjudna till en minipresskonferens där barnen och deras många språk stod i centrum. Läraren Astrid Kruukka, som tillsammans med sin kollega Gerd Persson länge arbetat med att lyfta fram Tornedalens eget språk meänkieli berättade om varför skolan ansåg att det var viktigt att fira de olika modersmålen. Förutom svenska, meänkieli, finska och samiska talas det också åtminstone ryska, tyska, friskska, estniska, arabiska, thai, burmesiska, tagalog och turkiska i Pajala. Skolbarnen deltog aktivt med både frågor och kommentarer och det stod klart att de var stolta över sina språkkunskaper. Presskonferensen avslutades med att barnen sjöng visor på estniska, tyska och meänkieli.

"Modersmålsveckan" i Pajala kommun den 16 - 21 februari 2009 är en del av firandet av den internationella modersmålsdagen som skapades 1999 av UNESCO. Dagen – den 21 februari – var den dag då fem studenter dog när de 1952 försvarade erkännandet av bangla som statsspråk i det tidigare Pakistan vars östra del senare blev Bangladesh. Modersmålsdagen instiftades för att lyfta fram betydelsen av språkliga rättigheter för en fredlig utveckling i världen. Enligt Skolverkets sida "Tema Modersmål" firades dagen i Sverige detta år i Göteborg, Jönköping, Karlskrona, Karlstad, Landskrona, Vänersborg, Pajala, Sundsvall, Umeå, Värnamo, Västerås och Örebro! Framför allt har det handlat om kulturella arrangemang av olika slag, sagostunder för barn och information om tvåspråkighet.

Modersmålsveckan i Pajala innehöll bland annat två kvällar för föräldrar och skolpersonal med föredrag och diskussioner kring flerspråkighet i familjen och skolans roll i flerspråkighetsfostran. Astrid Kruukka tog upp exempel på olika sätt att skapa en atmosfär i hemmet och i skolan som gynnar användningen av flera språk och väcker intresse hos barnen. Hon berättade om sina egna erfarenheter som förälder till en dotter som har vuxit upp med meänkieli och svenska. Redan innan babyn var född bestämde sig Astrid och hennes man för att tala meänkieli med det blivande barnet och det har de också gjort även om det på senare tid också blivit en del svenska för Astrids egen del. Dottern talar flytande meänkieli och går för närvarande på gymnasiet. Hon berättade en gång hemma att hennes skolkamrater, som själva inte fått lära sig

Barnen på Smedskolan hälsar sina gäster välkomna till Modersmålsveckan.

meänkieli, hade sagt till henne: "Kom ihåg att tala meänkieli med dina barn, du som kan det, för det är inte roligt att alltid känna sig utanför!" Detta är ett exempel på argument för flerspråkighet som vi som föräldrar borde lyssna på. Det finns många barn som senare i livet känner sorg över att de inte fick del av familjens språk. Det gjorde att de kände sig utanför i vissa sammanhang, inte inkluderade. Det är viktigt att vi gör det som vi kan för att hindra att våra barn råkar ut för detta.

Liknande teman togs upp på föräldrakvällen i Gårdbysskolan i Korpilombolo av två mammor i trespråkiga familjer – ryska/finska/svenska och estniska/finska/svenska – som berättade om sin språkliga vardag. Det gick bra för barnen att fungera på tre språk och särskilt roligt och givande var det när man besökte släkt och vänner i Finland respektive Ryssland och Estland – då växte barnens motivation och det kändes underbart att alla förstod varandra. Astrid Kruukka gav tips på konkreta sätt att öka barnens möjlighet att använda sitt svagare språk och även hon tog upp resor. Hon berättade hur hennes man hade gjort "språkresor" med dottern och dotterns bästa vän, ett annat tvåspråkigt barn, till Finland där man gjort roliga saker under förutsättning att man under hela resan talade meänkieli eller finska. En pappa i publiken berättade om sin egen väg till finska språket. Hemspråksundervisningen hade inte alltid känts så rolig, däremot hade han belönats med Fantomen och andra serietidningar på finska, vilket han varit mycket mer intresserad av.

Även praktiska svårigheter att hålla sig till minoritetsspråket togs upp. En mamma upplevde som svårt att fortsätta att tala det egna språket när barnens svenska

vänner kom på besök. Hon berättade hur hennes son automatiskt översatte för de andra vad hon sa till honom och hon kände att det störde barnens lek. Det kändes naturligare för henne att tala svenska i en sådan situation, vilket gjorde att hon talade mer och mer svenska ju större barnet blev. Det är klart att föräldrar och barn reagerar olika i olika situationer och att många föräldrar av artighetsskäl tenderar att gå över till svenska. Andra är inte lika känsliga för omgivningen och har erfarenhet av att de svenska barnen lätt vänjer sig vid att höra andra språk än svenska i kompisarnas hem och tar det mycket naturligt.

Det är en förhållandevis enkel sak att råda alla föräldrar att tala sina modersmål med sina barn – för de flesta känns detta naturligt och bra. Men hur ska man göra om man har ett modersmål som börjat rosta eller som man aldrig själv fick lära sig ordentligt? Detta är inte så ovanligt bland personer med samiskt, tornedalskt och finskt ursprung vilkas föräldrar på sin tid fick rådet att tala svenska med sina barn. Nu finns det allt fler människor som vill ta tillbaka det förlorade språkarvet, men hur ska man egentligen gå till väga? Kan man försöka tala med sitt barn på ett språk som känns ofullständigt, eller ska man kanske be mor och farföräldrarna att hjälpa till? Astrid Kruukka berättade om andra sätt, till exempel att man bestämmer sig för att vissa tider eller vissa situationer – måltider, bilresor, sysslor som matlagning, etc. – blir sammanhang där man tillsammans övar minoritetsspråket. Man lär sig nya ord och fraser, ramsor och sånger, och går in för att använda språket så mycket som möjligt. Man kan också se till att barnen kommer in i miljöer där språket används på ett naturligt sätt av jämnåriga

kamrater. Det finns alltså många olika sätt att främja flerspråkighet i familjen, det är bara fantasin som sätter gränser. Och det kan hända att barnet faktiskt snappar upp mer än föräldrarna tror genom att bara vistas i en miljö där minoritetsspråket hörs. Ett slående exempel

som Astrid nämnde var en tjugoförårig ung man vars mamma plötsligt en dag hörde honom tala meänkieli i telefon. ”Inte visste jag att du kunde tala meänkieli!” sa mamman häpet, men då sa sonen: ”Jo, när jag behöver det så!”

Artiklar till denna spalt välkomnas varmt!
Skriv till Samspråk/Leena Huss,
Källarbäcksvägen 13, SE-75752 Uppsala
eller epost: leena@huss.se

Thomas Thorild in memoriam

Med anledning av att 200 år förflutit sedan den svenske skalden Thomas Thorild dog i Greifswald firades den 2 oktober ett minnesseminarium vid universitetet där han var verksam, och därtill invigde man ett minnesmärke i näraliggande Neuenkirchen, där han ligger begravd. Riksföreningen Sverigekontakt var inbjuden till högtidligheterna och det blev en dubbel representation, eftersom föreningens ordförande, professor Bo Ralph, också företrädde Svenska Akademien.

Vid det välbesökta seminarier i Alfred Krupp Wissenschaftskolleg, helt nära Greifswalds universitets huvudbyggnad, tilldrog sig Bo Ralphs föreläsning en smickrande uppmärksamhet. Han hade valt att tala om Thomas Thorild ur språkhistorisk synvinkel och hans framställning följdes av en livlig diskussion. Band övriga bidrag kan nämnas Peter Wolffs beskrivning av Thomas Thorild som bibliotekarie, en tjänst vid universitetet som skalden innehade, men som han grovt misskötte. Det var alltså ingen devot bild ett stort geni som tecknades, utan en kritisk granskning av en europeisk intellektuell under en omstörtande politisk tid.

Den lilla orten Neuenkirchen hade bjudit in tillresta gäster till en kvällsmåltid på torsdagskvällen, och där mötte vi ledarna i det nygrundade Thomas Thorildsällskapet med säte i Munkedals kommun, inom vars gränser vi finner Svarteborg, orten där skalden föddes 1759. I denna skara fann vi en gammal vän till föreningen, Bertil Falck, initiativtagaren till Bok & Biblioteksmässan i Göteborg.

Bibliotek i ekstubbe.

Bo Ralph och undertecknad avvek tidigt från samkvämet för att ansluta till ett sammanträde med en av våra samarbetspartner, Tysk-svenska föreningen i Greifswald. Denna förening är mycket aktiv och man samlas minst en gång i månaden med program som sträcker sig från svensk kultur och politiska nyheter till kokkonst och Luciatraditioner. Medlemmarna firar varje år svensk midsommar i Röstånga i Skåne. Vid vårt besök stod inte oväntat Thomas Thorild på programmet och vi fick bl.a. bekanta oss med Stellan Arvidson, författaren till en stor biografi om skalden. Efter en lång period som svensk lektor på universite-

tet är Arvidson fortfarande aktuell i Greifswald. Hans diktsamling ”Under stjärnhimmeln: tankar på en aldrig stenbänk” har förtjänstfullt översatts av Birgitte Stepanek, ordförande i den tysk-svenska föreningen, och vi fick nu ett smakprov ur den både på tyska och svenska.

Nästa morgon samlades ett hundratal tillresta gäster och invånare i Neuenkirchen och Greifswald för att lägga ner en krans på Thomas Thorilds grav, varefter hela sällskapet begav sig till parken framför kyrkogården, där platsen skulle namnges för att hedra den svenske skalden. Ett monument i form av ett bibliotek utmejslat ut en väldig ekstubbe stod färdig att avtäckas. Eftersom konstverket kommit till stånd under tillskyndan av Svenska Akademien talade dess representant Bo Ralph till den församlade tyska menigheten, tillsammans med ortens borgmästare och kommunfullmäktiges ordförande i Munkedal. Därtill framsades hälsningar av borgmästaren i Neuenkirchens polska vänort. Firandet fortsatte på den lokala brandstationen med en utställning, en buffé och dansuppvisning av en polsk ungdomsgrupp.

Manifestationerna för Thomas Thorild kommer att fortsätta nästa år med invigningen av en minnesplats i Svarteborg och i Neuenkirchen fortsätter ansträngningarna på att inrätta ett museum till skaldens hågkomst i den gamla prästgården.

Lennart Limberg
lennart.limberg@sverigekontakt.se

Svenskan i cybervärlden

För den som intresserar sig för svenska, men inte dagligen befinner sig mitt i språkflödet, erbjudet nätet numer en möjlighet till språkbad. Svenskans förändring till följd av uppkomsten av nya företeelser som naturligtvis måste heta något, missuppfattningar och kreativitet sätter spår i cyberrymden.

Ett sätt att följa svenskans utveckling

är att besöka någon av de bloggar, som finns på flera svenska språkinstitutioner. Lingvistbloggen på Stockholms universitet, <http://ling-map.ling.su.se/blog/>, är en sådan. Här avhandlas språkfrågor, ibland av lite mer teoretisk eller språkpolitisk natur, men ofta lättillgängligt och illustrerat av intressanta exempel. Nyligen diskuterades vad vi kan kalla alter-

nativa stavningar av vanliga svenska ord i texter som publiceras på nätet. *Interjuv*, *simming* och *jobbansökan* förekommer i diskussionen och lingvistbloggen har undersökt hur vanligt det är att orden stavas på just det här sättet. Vi får veta att *simming* utgör drygt 12% av de *simming* som det skrivs om på nätet.

Svenskämnet på Örebro universitet driver

bloggen *På svenska*, www.pasvenska.se. Där har Per Ledin myntat termen nattuttryck. Med nattuttryck menar Ledin uttryck som missuppfattats och omtolkats av dagens talare. Zlatan är en av dessa omtolkare. När han nyligen mottog sin tredje guldboll lär han i tacktalet ha sagt *skämt och sidor*. Det typiska för den här typen av uttryck är att de har stor uttalslikhet med de ursprungliga uttrycken, skriver Ledin. Dessutom ger nybildningen mening och är heller inte inlärd, utan uppkommer spontant. Fler nattuttryck i samtida svenska är *dra alla över en kant*, *handburgare* och, ett uttryck som en entusiastisk blogggläsare deltagit med i bloggans kommentar, *i grodan ro*.

Nätet erbjuder också ordlistor av olika slag. Flera av dem finns listade på Språkrådets hemsida: www.sprakradet.se. Denna sida är en guldgruva för språkin-

tresserade utomlands och hemma. Den som surfar in här bjuds varje månad på tre ord: ett månadens ord, ett månadens nyord, och ett månadens dialektord. I november kunde vi lära oss mer om *kantbollar*, *coacher* och hur det känns att vara *hurven*.

På Språkrådets hemsida finns också en frågelåda som tar hand om spörsmål av vitt skilda slag. För att prova funktionen knappade jag in *apelsin*. Jag fick då veta att vanliga frågor som rör just *apelsin* är genusfrågan – heter det *en* eller *ett apelsin*? – och dessutom kunde man få veta mer om ordets etymologi eller ursprung, samt hur det mer generellt kan komma sig att vissa ord kan vara både *en*-ord och *ett*-ord – som just *apelsin* kan vara.

Har man en åsikt i språkfrågor kan den naturligtvis också vädras på nätet. På språktidningens hemsida [\[tidningen.se\]\(http://www.sprak-tidningen.se\), har besökarna rösträtt i en rad språkfrågor. Föredrar man stavningen *sjanger* framför *genre*, så finns det möjlighet att göra sin röst hörd.](http://www.sprak-</p></div><div data-bbox=)

Den som känner att den skulle vilja ge något substantiellt tillbaka till språkforskningen och språksamfundet på nätet kan bege sig till "Folkets synonymordbok" på <http://lexin.nada.kth.se/cgi-bin/synlex>. Här får användarna ange hur synonyma de tycker att två givna ord är genom att gradera likheten i betydelse på en skala mellan 0 och 5. Hur synonyma är orden *stor* och *mäktig*? Utifrån den information som samlas in från alla användare byggs sedan ett lexikon.

Sofia Tingsell

sofia.tingsell@sverigekontakt.se

Historiespår med vittring av Sverige

Tidpunkten för pensioneringen började närma sig.

Allt oftare kom frågan – "hur tänker du använda all den tid du får?"

Tja – tvivelsutan skulle familj och bostadsunderhåll inte ta mer än en liten del av den i anspråk.

Fast nu var det förstås det här med historieintresset.

Tja, så jag, "det kommer nog att bli en del bilturer till östra Tyskland för betraktande av de historierester där Sverige tydligt eller avlägset varit inblandat."

Och så blev det – elva gånger hittills.

Varför just östra Tyskland?

Det är relativt nära, vilket självklart också haft följder för svensk historia.

Klockan 0600 från Göteborg, via Öresundsbron, Gedser–Rostock, motorvägen till Berlin och man är i den stora staden vid 17-tiden.

Enkelt att nå, alltså.

Rundresor i veckoportioner blir alltid bra, ca. sju dagars upplevelser att smälta och arkivera är lagom.

Hur kan en sådan vecka te sig?

Man måste bestämma sig för t.ex. historisk period eller geografiskt område eller – ja, det är bara att välja. Men välja skall man göra, annars blir uppgiften omedelbart övermäktig.

Nu tänker jag låta läsaren åka med på en veckoresa från Rostock till Wismar, Peenemünde, Schorfheide och Berlin. Jag har valt att närmare bese några platser med något så när färsk svenska intressen.

Välkommen att delta i spårandet!

Wismar

Att åka bil från Rostockfärjan till Wis-

mar är en fin upplevelse. Vi kör naturligtvis så nära Östersjön vi kan för att beskåda de badortsprojekt som växer upp här. Men plötsligt kan ett äldre, förfallet hus stå mitt ibland allt det nya. Då handlar det med säkerhet om en ägartvist, där de lagriktiga förhållandena efter murens fall fortfarande är omtvistade.

Wismar är ett unikum i vår historia.

Alldeles frånsett att staden dignar av blågula anknytningar och turistanpassade sägner, så är den faktiskt den allra sista spillran av vårt stormaktsvälde. En välmående sådan, efter vad vi kan se.

Gustaf IV behövde pengar till soldater och gevär. Det slutade med att Wismar pantsattes på 100 år 1803 för 1,2 miljoner riksdaler till Mecklenburg – Schwerein.

När betalningsdagen inföll 1903 ville Sverige inte betala tillbaka, och därav kommer att Wismar det året övergick i Mecklenburgs ägo. Fast när man talar med Wismarbor, får man lätt uppfattningen att de gärna vore svenska undersåtar igen. Spåren från svunna tider är väldigt tydliga, inte minst vid rådhuset och runt det vackra torget. Där finns för övrigt gamla kanoner uppställda med inskriptioner på svenska i gjutgodset.

Peenemünde

Vi vänder motorhuvun mot öster och söker oss till Peenemünde på Usedom. Ja, ja, Rügen, Stralsund och Greifswald är också väldigt intressanta, men nu har vi en gång för alla valt resrutt.

Den sömniga lilla fiskebyn på norra Usedom fick ett brutalt uppvaknande i mitten av trettioalet, när den plötsligt fann sig avspärrad och exproprierad av

Bild 1.

tyska armén.

Så småningom förstod omvärlden vad som pågick där – bl.a. utveckling av de första kryssningsrobotarna och av raketter som kunde ta sig ut ur de nedre skikten av atmosfären.

Med andra ord det som tysk krigspropaganda kom att kalla för V1 och V2.

Låt oss först klara av en historisk fotnot – det var här Gustaf II Adolf lants teg vid midsommartiden 1630 för att skydda protestantismen mot katolska angrepp.

Detta var i varje fall en av anledningarna.

Det finns en minnessten vid det lilla kapellet i Peenemünde med svensk och tysk version av "Förfäras ej du lilla hop".

Men – vad har vi då för koppling till raketutvecklingen?

Det sköts iväg ett stort antal provraketter, och en del av dem gick inte åt det håll som planerats. Några landade i Sverige, däribland en radiostyrd version av V2.

Efter snabbförhandlingar hamnade dess rester i England, och vi fick som tack efter kriget "köpa" ett antal av det berömda jaktplanet Spitfire.

Engelsmännen trodde länge att V2:an faktiskt var radiostyrd. Men nej då, det var en experimentraket vi hittade, vars radiokontrollant vid uppskjutningen blev så perplex, att han glömde vrida på sina rattar.

I Peenemünde finns också ett militärflygfält, där ryska/östtyska flygvapnet baserade attackflyg.

Eftersom blekingekusten ligger rätt nära, utspelade sig under kalla kriget en katt- och råttalek här, där båda sidor var lika goda kålsupare. Alltså – upp steg två flygplan med rak kurs mot oss, och framför en radarskärm satt det någon med en klocka och kollade hur länge det dröjde innan våra plan kom upp.

Detta trick fungerade lika bra i svensk version.

Orten uppvisar förvånansvärt många och välbehållna lämningar från rakettiden.

Det finns ett officiellt minnesområde, där man mot en billig penning får inträde för att kunna titta på alla relikter som forslats samman. Överskådligt, rikhaltigt och intressant.

Men än intressantare är det ”inofficiella minnesområdet”.

Peenemünde bombades omsorgsfullt ett antal gånger under kriget, när de allierade väl förstod vad som pågick. Dessutom bestämdes i Potsdam 1945 att flera tidigare tyska anläggningar, som skulle kunna användas för fortsatt militärverksamhet, skulle sprängas. Och detta skulle kontrolleras av ömsesidiga besiktningspatruller. Alltså förstördes nästan alla de betongbyggnader som vuxit upp i den låga tallskogen på Peenemündenäset.

V2-fabriken. Överljudsvindtunneln. Alla testbyggnaderna. Avskjutningsramperna.

V1-banorna.

Därefter stängdes denna del av orten av med ett långt staket, försett med skyltar som varnar för blindgångare.

Min förvåning blev därför stor, när en lokalboende pensionär säger – ”kom med bara, jag visar vägen till V2-rampen, Prüfstand 7”. Jamen ... ”Asch, det ser ni väl, staketet är fullt med hål, härinne cyklar vi omkring för att hitta svamp och ved, det har aldrig hörts någon blindgångare. Förresten, om ni håller er till de vägar och spår som Reichswehr, DDR-armén och vi gjort, så är ni helt säkra. Gå in genom hålet här nu.” Jamen ... ”Jovisst, det finns en och annan väktare här då och då, men de gör inget större väsen av sig. Kom nu!”

En halvtimme senare stod vi på en betongplatta innanför en jordvall i låg amfiteaterform, där det mesta gick att identifiera för vad det varit. Det var härifrån den första rymdraketen sköts upp. Den 3 oktober 1942.

Bild 2.

Upplevelsen blev inte sämre av den känsla av tjuvpojskstreck som omgav vår upptäcktsfärd.

Det förekommer fortfarande rymdhistoriska program i TV, där USA och Sovjet ges äran av att ha stått för den tidiga, framgångsrika, raketutvecklingen. Så är det inte. Tyskarna var först.

Schorfheide

Två timmar söderut ligger ett naturskyddsområde som heter Schorfheide.

Det var skyddad mark på trettioalet också. Men om man är riksjägmästare i en totalitär regim kan man sätta sig över sådana petitesser.

Det gjorde Hermann Göring.

Och byggde sig vad som i omgångar blev en mycket omfattande anläggning, där han förvarade stora delar av sina stulna/utpressade konstskatter.

Han valde att kalla sitt verk Carinhall – Carin efter sin första hustru Carin, född Fock. Hon var svenska och kom att bli Görings livsledsagarinna och hustru fram till sin död 1931.

Begravningen skedde i Sverige, men gravplatsen fick inte vara ifred. Hennes man lät då bygga ett mausoleum nära Carinhall, dit hennes lämningar överfördes 1934.

Vid krigsslutet sprängdes det mesta av byggnationerna på Schorfheide, men ännu 2006 gick det att identifiera t.ex. platsen för mausoleet via den nedstigningsbrunn (Bild 1) som skulle användas för att rensa dräneringen.

Hur skall man då hitta hit – det finns inga vägskyltar.

Internet är en stor hjälp. Likaså Björn Fontanders utmärkta bok om Hermann Göring, ”Görings Sverige”. För den som

är hemma på tyska språket finns det flera publikationer – som sagt, Internet ger önskad information. Fast ibland får man använda fantasin – delstaten Brandenburgs hemsida med data om badsjöar och kartor i skalor som antagligen skulle få en orienterare att jubla är en stor hjälp.

Carinhall var ett obegripligt överdåd.

På sitt Berghof hade Adolf Hitler ett mycket stort fönster som kunde sänkas ned för avsmakning av den rena alplufften.

Carinhall hade två för att släppa in sjöluft.

Och inomhusskjutbana, kugelbana, bierstube, biograf, simhall, gym, konferensrum för stora sällskap, 600 meter modelljärnväg, restaurangkök. Allt under jord.

Vid stora mottagningar beställde Göring underhållning från Berlin. Sålunda kom det sig att baletten från operan dansade för hans gäster. På en bogserad flotte ute i en av de omgivande sjöarna.

Och alltsammans sprängdes av Göring själv i slutet av april 1945.

Björn Fontander var på plats när DDR-upplösningen började bli verklighet.

Han råkade säga – ”det finns säkert konstföremål på botten av sjön här, allt hann de nog inte forsla bort.”

Orden föll inom hörhåll för den medföljande Stasimannen. Några dagar senare tog östtyska dykare upp fem bronsstatyer.

Berlin

Tysklands huvudstad bjuder på många svenskanknytningar.

Några väldigt tydliga och andra mindre. Men eftertryckliga när man väl vet.

Låt oss titta på några stycken.

Och förresten – lägg alltid in en helg i besöksprogrammet för den stora staden.

Det är nämligen då allt det roligaste händer.

I slutet av 1800-talet studerade skövdesonen Alfred Grenander arkitektur i Berlin.

När hans akademiska- och arkitektkarriär tog fart, sammanföll detta med byggandet av tunnelbanan. Han kom så småningom att bli skapare eller medarkitekt till/av ett sjuttioal stationer. Där han ofta bestämde utseendet ända ned till färgen på kakelväggarna. Hans system med olikfärgade stationsmiljöer lever fortfarande kvar på många ställen.

En av de praktfullaste finns på Wittenbergplatz (Bild 2), nära varuhuset KaDeWe.

Svenska Viktoriaförsamlingens klockstapel tillkom också under hans ritstift. Den förstördes under kriget, men har byggts upp i originalskick igen.

Weidendammer Brücke som för Friedrichstrasse över Spree, nära Bahnhof Friedrichstrasse och varietéteatern Friedrichstadtpalast (rekommenderas – vilket artisteri!) har en ödesmättad anknytning till Sverige för den krigshistoriskt intresserade.

Det sista utbrytningsförsöket ur den av ryssarna 1945 omringade staden gjordes här i början av maj. Det var svenska SS-soldater, som i en halvbandvagn slutligen stoppades av pansarbrytande vapen. Därför ser man ibland ett foto härifrån, som vill beskriva denna händelse, och där föraren – även han en skövdeson – ligger död bredvid sitt fordon.

Före och under kriget köpte Tyskland mängder med sten av svenska stenhuggerier.

Berlin skulle få ett nytt ansikte, planerna förelåg i detalj, och hugadestensäljare försågs med ett ramavtal som reglerade affärerna.

Sverige sålde massor av sten.

Var den finns idag är inte lätt att säga alltid. Men vi vet rätt väl var den var avsedd att finnas, eftersom varje stenbeställning åtföljdes av skisser och ritningar (Bild 3) med namn på de nyformade stadsdelar där den skulle användas.

Frågan är dock om inte den mest iögonfallande svenskstenen finns i den ne-

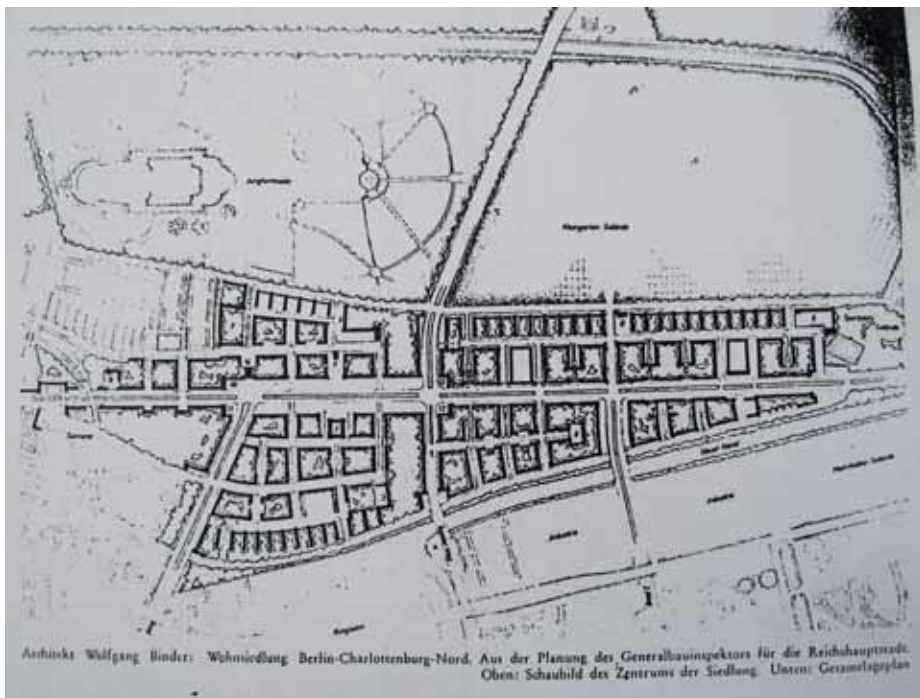

Bild 3.

dersta delen av Siegessäule. (Se gärna Jan Mosanders skickligt skrivna rapsodi – ”Berlin – kruttrök, murbruk och delikatessdiskar”)

1939 fick Adolf Hitler den s.k. Öst-Västaxeln i present av Albert Speer på sin 50-årsdag.

Nu var det inte så att Adolf var totalt ovetande – han hade deltagit i de flesta förberedelserna för det omfattande anläggningsarbetet. Charlottenburger Chaussee breddades. (Idag Strasse des 17. Juni och Unter den Linden) Nya lyktstolpar sattes upp, fast de blev delvis kortlivade, eftersom avsnittet mellan Siegessäule och Brandenburger Tor blev flygfält 1945 och därmed gavs inget utrymme för pampiga haveriframkallande stolpar. Fast väster om Siegessäule finns de kvar, möjligen som den enda förverkligade resten av Adolf Hitlers ritande.

Man vet inte.

Siegessäule stod framför Riksdagshuset till åminnelse av segrarna 1864, 1866 och 1870–71. Men naturligtvis skulle den s.k. Gold-Else flyttas för att utgöra ett av blickfången på Öst-Västaxeln. Samtidigt fick hon en sektion till inmonterad, för att bli än resligare. Där står

hon, vid Grosser Stern. Och – graniten i pelarna längst ned är av svenskt ursprung.

Hem

Nu är vår svenskvittringsvecka slut – vi har träningsvärk efter alla promenader, reskassa och digitalkamerabatterier är hårt ansträngda. Bäst att åka hem.

Två timmar tar det att köra till Rostock från Berlin.

Färjeresan och bropassage underlättas om man skaffar en s.k. BroBizz, alltså en signalreflektor som noterar passager och automatiskt debiterar angivet kreditkort – se Öresundsbronns hemsida. Dessutom medför den att Scandlines garanterar plats på färjorna när som helst utan bokning, bara man är där i tid. Det räcker med en tysklandstur för att få hem kostnaden för en Brobizz.

Hotellboende och bokningar går också utmärkt att hantera via Internet.

Trevligt resa!

Kjell Stjernlöf

kjell.stjernlof@trollasen.net

Gunillas minnen

Det var en gång en liten, liten flicka som tillsammans med sina föräldrar fick flyga ända till Etiopien – och det med den berömda flygkaptenen Carl Gustaf von Rosen. Så kan man börja sagan/berättelsen om mitt lite ovanliga liv.

Andra världskriget var slut och det blev åter möjligt för svenskar att resa utomlands. Mina föräldrar hade anmält sig till missionstjänst i Etiopien dit kejsare Haile Selassie hade inbjudit inte minst svenskar att hjälpa till att utveckla lan-

det. Strax före jul 1945 startade ett plan (en oombyggd flygande fästning) från Stockholm fullt med svenska biståndsarbetare med målet Addis Abeba. Vid sparkarna satt den erfarne Etiopien-piloten Carl Gustaf von Rosen.

Gunilla med mamma 1946.

Så blev Addis Abeba min hemstad under de följande 18 åren. Tiden i Etiopien avbröts dock av två så kallade "hemmaår" då mina föräldrar skulle tjänstgöra i Sverige och informera om arbetet i Etiopien. Då bodde vi ena gången ett år i Uppsala och senare ett år i Ljungby.

Varför berättar jag detta? I december 2008 fick jag julkhälsningen från Sverigekontakt och där stod bland annat att föreningen för första gången hade besökt den svenska skolan i Addis Abeba. Detta väckte förstås minnen hos mig, för i den skolan tillbringade jag fem folkskoleår. Fem – inte sex – därför att årskurs två gick jag i Tiundaskolan i Uppsala. Den lilla svenska skolan i Addis befann sig på den tiden på svenska missionens tomt och därmed bara någon minuts väg ifrån mitt föräldrahem. Vi hade en mycket snäll fröken som tidvis klarade av att undervisa sex klasser på en gång. Det fanns alltså en hel del svenska barn i Etiopien, tillräckligt många för att öppna en svensk skola och det var vi mycket tack-samma för. Den gjorde det möjligt för de svenska barnen att lära sig sitt modersmål riktigt och även en del om Sverige.

Gunilla vid Blå Nilen 2008.

På den tiden fanns det ju knappast någon möjlighet att via press, radio eller TV att höra eller läsa något på svenska.

Efter den sexåriga folkskolan uppstod frågan, vad gör man nu? Att gå i en etiopisk skola var egentligen inget alternativ. Det fanns dock andra utländska skolor, t.ex. en engelsk och en fransk, dit de flesta svenska barnen fick gå om de inte skickades hem till Sverige. Jag valde den engelska skolan och stortrivdes. Den ledde dock inte till någon examen, meningen var att man skulle gå på internat i England de sista skolåren. Det var något jag absolut inte ville, varken i Sverige eller i England. Därför blev den senare nyöppnade tyska skolan med målet "Abitur" ett alternativ som gjorde att jag började lära mig ett nytt språk. Så småningom tillkom även franska och latin i skolan och därmed fick jag lära mig fem språk, grunden till att jag idag är översättare och tolk.

Tack vare folkskolan i Addis fick jag så pass goda grunder i svenska språket att jag, trots många år i utländska skolor och tysk studentexamen i Etiopien, så

småningom kom in på den akademiska sekreterarlinjen i Lund och där fick ett mycket efterlängtat betyg i svenska. Efter tre års språkstudier vid universitetet i Lund lämnade jag Sverige igen, denna gång tillsammans med min tyske man för att arbeta i Indien. Vi bodde och arbetade i tre år på en plats mitt inne i det stora landet. Det tog t.ex. 12 eller 18 timmar att åka med tåg till Bombay eller New Delhi. I stan där vi bodde fanns det några få utlänningar, dock inga svenskar så min svenska låg i träda. Under åren i Indien föddes vår äldsta dotter.

Så blev det på nytt tid att bryta upp, vår lilla familj flyttade hem till Tyskland. Där hade jag visserligen aldrig bott tidigare, men genom mina år på tyska skolan i Addis kände jag mig snart hemmastadd i Baden-Baden, en mysig liten sydtytysk stad vid Rhen, som där bildar gränsen mot Frankrike. Vi bodde i ett hus med utsikt över Rhendalen och i klart väder kunde man vid horisonten skönja den berömda gamla domkyrkan i Europastaden Strasbourg.

Gunilla vid Tyska skolan 1961.

Mina språkkunskaper hjälpte mig med tiden att starta ett eget litet översättningskontor. Dessutom blev jag tillfrågad om jag inte kunde hjälpa till med språkundervisning. Det började med en del engelskkurser inom vuxenutbildningen. Efter att vi flyttat från Sydtykland till Kölnområdet kom så en förfrågan om jag inte kunde undervisa i svenska också. Med en viss tvekan gick jag med på att försöka med en nybörjarkurs. Det var för tjugo år sedan. Sedan dess har jag haft glädjen att presentera mitt modersmål och mitt fädernesland för många entusiastiska tyska Sverigeälskare, trots att jag egentligen aldrig bott riktigt i Sverige.

*Gunilla Layer
gunilla@layer1.de*

Fågel, fisk eller...

Del 2 – Sverige

Stefan Ulman var en av många polacker, som tvingades lämna Polen i slutet på 1960-talet på grund av antisemitism. Gruppen omfattade många unga studenter, som trängts ut från sina studier. Det kom även redan yrkesverksamma människor såsom läkare, ingenjörer och konstnärer. I Göteborg organiserades deras mottagande och undervisning i svenska på ett snabbt och effektivt sätt tack vare en handfast chef på Länsarbetsnämnden. Undervisningen i svenska sköttes bl.a. av Folkuniversitetet, där grupper av mycket begåvade och studiemotiverade elever i hög takt lärde sig det svenska språket för att sedan gå vidare till högre studier eller olika yrkeskarriärer. Den kraft och energi som mobiliserades för att komma vidare i livet gjorde djupt intryck på oss, som arbetade med dessa människor. Stefan Ulmans artikel beskriver en ung mans upplevelser från denna tid. Han utbildade sig till matematiker/systemvetare och arbetade därefter som datakonsult.

Angela Falkengren

*Ordförande i Göteborgs lokalförening
av Sverigekontakt*

Efter den spöklika skilsmässan från Polen, landade jag plötsligt på en annan planet. Vänner som mötte mig på stationen i Göteborg var fulla av skratt och livsenergi. Uttryck av rädsla och osäkerhet som jag mindes från deras ansikten, och som med all säkerhet kunde ses även hos mig, hade ersatts av självförtroende och lugn. De har varit här i månader, blivit behandlade med all tänkbar hänsyn, lärt känna folk, lärt sig tycka om staden. De knöt kontakter och fann vägar, som även för mig skulle visa sig breda och lättframkomliga.

Efter två dagar tilldelades jag ett studentrum – fantastiskt, komfortabelt. På samma studenthem placerades hela studentgänget som emigrerat från Polen de senaste månaderna. Det fanns således inte tid för att minnas och längta – man pratade om nya intryck, om studieplaner, om den världskända svenska synden. Vi brukade träffas i någons kök varje kväll. Det var sång och vodka och återstående rester av hemlagade delikatesser. Av svenska studenter verkade vi uppfattas som en exotisk men intressant grupp. Zytia (vodka) och salami var som flugpapper, med tiden blev vi allt fler och vi blandades med urinvånarna. Från köken flyttade vi då och då till större lokaler, där det arrangerades internationella fester. Allt detta var lite euforiskt, och man

kunde nästan fysiskt känna, att detta eviga festande bara var ett sätt att skjuta framför sig känslan av att mista sina närmaste. Men just då behövde vi det livet, problem och bekymmer lämnade vi åt framtiden.

Två veckor senare började jag läsa svenska. Sex timmar dagligen, med universitetslärare, snabbt tempo, jämn och hög nivå; för i klassen fanns endast unga, studievana människor. I vår grupp fanns det, förutom studenter från Polen, också några Tjecker och Slovaker. Och plötsligt visade det sig att vi här, högst oväntat, stötte på vårt första etniska problem. För dem var vi "Polaczki", och som sådana kom vi från ett land som, tillsammans med Sovjetryssland, överföll deras hemland och krossade deras frihetsdröm. Till råga på allt var vi judar, och det associerades tveklöst med ledningen av den kommunistiska makten. Minnena av demoner från Pragvåren blev flyttade in i klassrummet, och vi blev utsatta för våra klasskompisars hat och förakt. Det tog oss några veckor att få dem att förstå vilka vi egentligen var, varför vi satt i samma rum, och att vi, förutom liknande språk och en väldigt invecklad historia, också har en gemensam förtryckare. Bjudna till vår nästa fest kom de med tjeckisk Pilsner och nu, ackompanjerade av en dåligt stämd gitarr, sjöng vi underbara ballader av Bulat Okudjava tillsammans – på ryska(!).

Utifrån dagens perspektiv var vi, emigranter från vintern 1969, de som hade mest tur i denna dystra livssituation. Människor som kom senare, under sommar och tidig höst, blev oftast ivägskickade på s.k. språkläger till små städer, där de ofta bodde i speciella anläggningar, med begränsad rörelsefrihet och portionerad mat, familj bredvid familj, isolerade från omvärlden. För att inte tala om dagens invandrare, för vilka våra första steg i Sverige måste framstå som ett paradiset på jorden.

En intressant del av våra första månader i Sverige var kontakten med svenska judar. Mina mer erfarna vänner var redan kända i judiska församlingen. De kände många judiska ungdomar och deltog i fester och högtider. Min "invigning" skulle snart komma. Pesach kom allt närmare och församlingsmedlemmar hade bestämt att bjuda oss, fattiga polska judar, på sedermiddag till sina hem. Antalet inbjudna gäster per familj var beroende av familjens sociala status, ekonomiska förutsättningar och, som det skulle visa sig i vårt fall, även antalet döttrar. Vi var tre, och vår värd visade sig vara en känd göteborgsprofil, en affärsman med en enorm lägenhet belägen i centrala Göteborg, på den fashionabla gatan Avenyn. Men innan vi fick ägna oss åt kuli-

nariska upplevelser och äta oss mätta för första gången på en månad, skulle vi göra ett besök i synagogan.

"Synagoga" har alltid varit ett abstrakt begrepp för mig. Befriad från traditioner, även judiska sådana, hade jag uppfattningen att en synagoga var ett ställe där mina förfäder ägnade sig åt religiösa aktiviteter. Jag visste naturligtvis att det fanns väldigt många synagogor i förkrigs Polen, och om deras förstörelse under kriget. Men det faktum att just jag skulle besöka en riktigt levande synagoga i Göteborg, framkallade blandade känslor hos mig; viss nyfikenhet, men framför allt ren skräck. Och det skulle visa sig att jag hade goda skäl till rädsla.

Vid ingången fick jag en kipa. Jag hade aldrig tidigare haft en kipa på huvudet – skulle den sitta kvar? Allt började med en vacker gudstjänst, där till och med jag kunde förnimma en högtidlig stämning och deltagarnas engagemang. Jag såg allting med en främlings ögon, utan att förstå språket eller känna till liturgin. Jag kände både utanförskap och gemenskap. Var det så det var när mina förfäder ägnade sig åt sin religion för hundra år sedan? Hade de likadana kläder? Uttalade de samma ord? Rörde de sig på samma sätt? Hur ska jag bete mig nu? Jag ser ju ut som en främmande fågel! Jag bestämde mig för att låta mig omfamnas av stämningen. Att delta på ett annat, mer aktivt sätt, var inte möjligt. Jag blev i all fall lugnare, och att jag var annorlunda verkade inte störa någon.

Jag blir väckt ur mitt sömnliga tillstånd vid ceremonins avslutning. Vad ska hända nu? En äldre, skäggprydd man kommer fram och presenterar sig: "Git Yontef". Han sträcker fram sin hand, jag skakar den och presenterar mig också: "Stefan Ulman". Han ler mot mig och går för att presentera sig för någon annan. Nästa man kommer fram. Han heter också Git Yontef, och jag heter fortfarande Stefan Ulman. Men någonting måste vara fel. Tvillingar? Men de borde inte båda heta Git i förnamn. Eller kanske presenterar de sig med endast efternamnet? "Gijontjeff", lite ryskklingande, ungefär som "Smirnoff". Nästa handskakning. "Gijontjeff" – "Ulman". En av mina vänner märker vad som händer. "Är du inte klok, de önskar ju dig Glad Påsk". Jag vill försvinna genom golvet, göra mig osynlig. Tur att man i mörkret inte kan se mitt ansiktets djupröda färg.

Men prövningen är inte slut. Vi åker till middagen. Ett fantastiskt dukat bord; överdåd, rikedom. Var och en av oss tre får en av husets döttrar som bordsdam. Till höger om mig sitter A., en sextonårig skönhet med bländande leende. Hennes engelska är utmärkt och hon visar ett autentiskt intresse av min person. Värden

reser sig och läser någonting från en stor bok. Jag förstår inte ett ord. Alla lyfter sina vinglas samtidigt. Jag med en viss fördröjning. Bara en klunk. Vi ställer ner glasen. Läsningen fortsätter. Framför sig har alla en likadan bok som värden, kanske något mindre. Han läser högt vidare, plötsligt vänder han på sidan. Jag försöker i ögonvrån följa hans rörelser, så jag vänder också på sidan. Tyvärr åt fel håll. Min bordsdam märker misstaget och med ett förlåtande leende korrigerar hon mitt fel genom att backa bokbladen två steg åt andra hållet. Jag känner mig som en idiot igen. Jag badar i svett. Vågar inte torka pannan, tänk om kipan åker ner. Jag undrar hur det går för mina vänner, men vågar inte titta på dem. Men nu kan jag i alla fall läsriktningen.

Mellan värdens många uppträdanden finns det även tid för att äta och konversera. Till min förvåning talar också värdparet hygglig engelska och även de visar oss stort intresse. Hur hade ni det? Hur många emigrerade? Vad studerade ni? Vad har ni för planer? Trevliga, belevade människor, begåvade med en stor portion empati. Jag börjar koppla av, mår bättre och bättre, det börjar snurra i huvudet av allt vin, A:s leende är allt mer avväpnande. Det är trevligt i Sverige, tänker jag. Resten av kvällen flyter väl, utan större misstag. Vi tar adjö från varandra. "Next year in Jerusalem". Jag känner tacksamhet över mina nya vänners gästfrihet, men också en lättnad över att kvällen är slut.

Nästa dag är centrala Göteborg omvandlad till en skog av röda fanor. Ja glömde helt, detta var ju Arbetarklassens Internationella Dag. Jag mår illa, min

motvilja mot den röda färgen på gatudemonstrationer är djup. Och de har ännu inte förstått någonting. Massorna marscherar, det hålls tal. Fanorna vajar, man sjunger Internationalen. Har jag verkligen emigrerat till rätt land? I folkmassan runt demonstrationståget märker jag A. Jag känner igen leendet från igår. Vi lämnar demonstrationen, tar en promenad, samtalet flyter på utmärkt, jag känner stor närhet. Och så är hon så vacker. Hon bjuder mig på lunch hem till sig, det är nära. Vi går in, i hallen möter vi mamman. "Stefan är här, vi tittade på demonstrationen tillsammans, vi kommer hem till lunch". "Ja, jag ser" säger mamman med kylig röst och drar dottern avsidet. Jag hör ett dämpat samtal, för min skull kunde de tala högre, mina kunskaper i svenska är fortfarande rudimentära. A är upprörd, mamman bestämd. Efter några minuter återvänder A. med två burkar Coca Cola och föreslår en ny promenad. Vi går ut. Jag börjar fatta. Igår var det högtid, idag verklighet. Igår högtidens närhet, idag verklighetens främlingskap. Igår högtidens empati, idag verklighetens klasskillnad. Vi dricker upp vår Coca Cola, samtalet går trögt. Vi kramar om varandra och tar adjö. "Vi ses nog snart igen".

Vårt nästa möte äger rum i Stockholm, nästan 30 år senare. A. är nu en känd författare, har tillbringat 20 år i Israel, är gift och har två barn, har återvänt till Sverige av oro för barnens säkerhet. Hon skriver om judiskhet och feminism. Hon syns och hörs i media. Hon har just gett ut sin senaste bok, det är en författarträff på NK:s bokhandel. Jag går dit av nyfikenhet, köper en bok. Jag ställer mig i

kön för signering. När jag är framme, tilltalar jag henne:

- Jag undrar om du minns mig.
- A. lyfter blicken från boken:
- Jag känner igen ansiktet.
- Pesach 1969, hemma hos er i Göteborg, mitt namn är Stefan.
- Jo, nu kommer jag ihåg, ni var tre killar, du satt bredvid mig.
- Det stämmer.
- Jag kommer ihåg hur mamma ropade in oss till köket i slutet av kvällen och sade: "Flickor, sluta himla med ögonen, bli inte förälskade, det är gojer".
- Jag förstår, det förklarar hennes attityd till mig vid nästa möte.

Men det kom A. inte längre ihåg. Dessutom började kön bete sig otåligt. Hon skrev snabbt några ord på insidan av omslaget, jag tackade och lämnade bokhandeln. Åter på gatan, öppnade jag boken och läste hennes ord:

"Till Stefan, med en förhoppning om att han idag kan mer om judisk tradition och att han har lärt sig hur man vänder på blad i vissa böcker."

Och så är det fortfarande. För polacker jude, för judar goj. Beroende på min omgivning, försvarar jag de ena mot de andra, vanligtvis utan resultat, för fördomarna är starka. Fortfarande utan tradition, med förhoppning att aldrig behöva bläddra i en bok nerifrån och upp eller tvärtom eller kanske diagonalt. Och medveten om att i verkligheten tillhör jag just inte någonting.

Fågel, fisk eller mitemellan???

Stefan Ulman
stefan.ulman@comhem.se

Svenska Turistföreningen – en hundraårig nationalklenod

Tinni Ernsjö Rappe är redaktör för Svenska Turistföreningens tidning Turist. Utöver det skriver hon böcker om jämställdhet. I mars utkom hennes senaste bok "Skriet från kärnfamiljen" (Albert Bonniers förlag).

Det börjar skymma, det är 17 minusgrader och inte ett hus i sikte. Busschauffören som kört oss från Gällivare rakt ut i vildmarken har just släppt av oss vid sidan av den lilla vägen. Fjällen mallar sig i bakgrunden och får oss att känna oss mindre än vanligt.

Jag måste medge att det känns en smula nervös där jag står med min man, vår fyraåriga dotter och full fjällpackning och väntar på att personal från fjällstationen i Saltoluokta ska hämta upp oss med

skoter för vidare färd mot fjällstationens värme. Visst har vi läst om att Saltoluokta ligger i väglöst land i utkanten av världsarvet Laponia, Europas största sammanhängande naturlandskap med så gott som orörd natur, men detta? Naturen är överväldigande, liksom kylan – och tystnaden när väl bussen har åkt vidare. Vi hoppar för att hålla oss varma. Vår dotter leker i den kritvita snön.

Det tar inte många minuter förrän skotrarna från fjällstationen dyker upp med slädar på släp. Vi packas ner under renskinn, och rekommenderas att sitta med ryggarna mot färdriktningen för att slippa få den iskalla fartvinden i ansiktet. Sen bär det av. Turen går över sjön Langas tjocka is, bort till Sirkasamernas som-

marviste och Svenska Turistföreningens fjällstation Saltoluokta – en timrad gård i en sluttning ner mot sjön. Huset är så gott som intakt från byggnadsåret 1918, både invändigt och utvändigt. Att kliva över tröskeln första gången är magiskt. Elden sprakar så gott som hela tiden i den stora öppna spisen och från köket kommer allt som oftast underbara dofter.

Så här i efterhand är detta ett underbart minne. Vår första upplevelse av den väglösa svenska fjällvärlden som småbarnsfamilj kunde inte ha varit bättre. Personalen på fjällstationen gjorde allt för att både vuxna och barn skulle trivas, och vi fick i lugn och ro utforska såväl fjällen med dess leder och sjön utanför fjällstationen. Om kvällarna, efter de goda mid-

dagarna, stod vi på husets trappa och beundrade norrskenet, och på mornarna hade vi fullt upp med att klä oss rätt för den intensiva kylan som rådde just den marsvecka som vi var på besök. Vi fick prova på att fiska genom isen, åka hundspann, bada vedeldad bastu och vi fick fantastiska skidturer på fjället medan personalen lekte med barnen hemma på stationen. Och, kanske viktigast av allt, vi lärde oss att man inte behöver vara inbiten natur-mupp eller van fjällexpert för att vistas i den svenska fjällvärlden. Det finns nämligen utbildade människor där som hjälper dig. Sedan början av 1900-talet har Svenska Turistföreningen engagerat sig i att göra fjällvärlden tillgänglig för alla. Kungsleden med alla dess stationer och stugor, ledkryss, spångar, och broar gör vildmarken till en plats som faktisk gör att besöka även om du är ovan.

Sedan den där vinterdagen för tre år sedan har jag inte bara hunnit åka till fjäl- len ytterligare några gånger – jag har även börjar arbeta på Svenska Turistföreningen. Sedan sommaren 2008 är jag en av tidningen Turists redaktörer och får dagligen vara med och bevaka och beskriva svenska kultur- och naturupplevelser. Det är otroligt intressant, och jag blir ressuren ungefär tio gånger varje dag. För det finns ju en hel del att upptäcka i Sverige, både på egen hand och tillsammans med familjen. Och att Svenska Turistföreningen är så mycket mer än Kungsleden, tio fjällstationer och 43 fjällstugor i väglöst land förstod jag redan första dagen. Kopplat till organisationen är inte mindre än 320 vandrarhem runt om i Sverige – och många av dem är unika boenden där eldsjälur guidar sina besökare till lokala smultronställen på ett sätt som kan göra mig tårögd. Det finns så många lokala entusiaster runt om i Sverige som inget hellre vill än att visa upp just sin hembygd, vare sig det är storstad eller landsbygd, kulturmark eller vildmark. Några personliga favoriter är supersnygga och prisvärda designvandrarrhemmet på Gärdet i Stockholm, natursköna vandrarhemmet på Bassholmen i Bohuslän där det är svårt att avgöra om det är Bohuslän, husets snickarglädje eller de gamla allmogebåtarna som samlas här varje sommar som är läckrast och lugna Brådtom sluss vid Göta kanal där barnen får vara med och mata djuren. Jag är också nyfiken på det koldioxidneutrala vandrarhemmet Ebbamåla bruk nere i Blekinge där energin utvinns av den förbiflytande Mörrumsån (där familjen och jag gärna skulle försöka oss på och fiska lite lax). Som sagt: jag får impulser vareviga dag som gör att jag vill kasta mig ut i stora och små äventyr.

Och jag är inte ensam om att intressera

STF Kolarbyn, Skinnskatteberg. Foto: STF.

mig för Sverigeturism. Svenska Turistföreningen bildades 1885 och var då – liksom nu – en ideell förening vars syfte är att främja turism i Sverige. Upptäck Sverige är STF:s slogan, och föreningen har som mål att vara bäst på hållbara natur- och kulturupplevelser i Sverige. Lokalt anordnas det aktiviteter för de nära nog 300 000 Sverige-entusiaster som idag är medlemmar i STF, och målet är att föreningen skall driva opinionsbildning inom frågor som rör kultur- och kulturturism.

För mig personligheten har STF inneburit att jag har fått upp ögonen för Sverige

och allt som faktiskt finns att se här. För man måste inte vara expert för att tillbringa några semesterveckor i svenska fjällen, och att bo på vandrarhem är en upplevelse som ofta ligger väldigt långt ifrån den fantasi många människor har om vandrarhem. Idag finns inga sov-salar, istället finns personliga och unika boenden där värdarna gör allt för att man som gäst skall trivas – även om det är 17 minusgrader.

Tinni Ernsjö Rappe
tinni.ernsjoorappe@stfturist.se

Foto (beskuret): STF.

SVENSKA
TURISTFÖRENINGEN

STF är en ideell organisation vars motto är "Upptäck Sverige"

Ett medlemskap i STF ger rabatterat boende på fjällanläggningar och vandrarhem, en årsbok samt prenumeration på tidningen Turist (som fick utmärkelsen Årets tidskrift 2008)

Dessutom får medlemmar tips på och erbjudanden om mängder av olika typer av kurser, aktiviteter och föreläsningar landet runt
STF har ca 300 000 medlemmar

Läs mer på
www.svenskatouristforeningen.se

Kalles kaviar, knäckebröd... och svenska böcker?

Vi levererar svenska böcker till utlandet!
Böckerna ser du på www.bokia.se och ni
beställer genom att skicka ett mail till
sverigekontakt@bokia.se

Bokia | **WETTERGREN**

Nu är Wettergrens bokhandel en del av Bokia.

Beställ via mail:
sverigekontakt@bokia.se
För medlemmar i Riksföreningen
Sverigekontakt gäller särskilda fraktvillkor.

Vi lotsar dig säkert i hamn. I alla väder.

Hos Sveriges största och äldsta stiftelseförvaltare är du i goda händer. Som kund får du tillgång till en bred expertis och unika kunskaper inom hela stiftelseområdet. En skräddarsydd och professionell förmögenhetsförvaltning gör att du alltid kan känna dig trygg.

Om du har en privat förmögenhet kan vi dessutom erbjuda en personlig förvaltare och experthjälp inom de flesta områden som rör din ekonomi. Inom Private Banking erbjuder vi dig personliga lösningar, finansiell helhetssyn och professionell förvaltning.

Vi erbjuder dig vår tid, vår kunskap och vårt engagemang.

Kontakta oss på Institutioner & Stiftelser
Telefon: 031-62 25 16
E-post: stiftelser.goteborg@seb.se

Välkommen!

SE|B
Financially yours

SVERIGES LEDANDE INTERNATSKOLA

Gymnasie- och grundskoleutbildning åk 7-9. Utbildning på svenska eller engelska.
IB-program sedan 25 år med mycket goda resultat.
Mångfald av fritidsaktiviteter. Nära kontakter med högskolor och näringsliv.

SIGTUNASKOLAN HUMANISTISKA LÄROVERKET

Telefon: +46 8 592 571 00
www.sshl.se

